

คำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

มาตรา 161 บัญญัติว่า “ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง

โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล”

คำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่หมายความเฉพาะคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามแบบที่ระบุไว้ใน ป.วิ. อาญา มาตรา 158 เท่านั้น แต่หมายความรวมถึงความไม่ถูกต้องในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของโจทก์ด้วย

ฎีกาที่ 615/2491 ในเวลายื่นฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการโจทก์ต้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ถ้าไม่นำจำเลยมา ศาลย่อมไม่ประทับฟ้องไว้พิจารณา

ฎีกาที่ 1649/2522 ฟ้องต่อศาลจังหวัดด้วยวาจาให้ส่งโทษจำเลยตาม ป. อาญา มาตรา 358, 360 จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลลงโทษจำเลยตามมาตรา 358 ส่วนข้อหาตามมาตรา 360 กรณีไม่ต้องด้วย พ.ร.บ. ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 มาตรา 3 (โทษจำคุกเกินอำนาจของศาลแขวง) ฟ้องโจทก์ในส่วนของบทมาตราดังกล่าวจึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ชอบที่จะยกฟ้องในส่วนนี้เสียตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161

เมื่อโจทก์ยื่นฟ้อง ถ้าศาลตรวจดูแล้วเห็นว่าฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้อง ศาลก็จะใช้ดุลพินิจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย กล่าวคือ สั่งโจทก์ให้แก้ฟ้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง

สำหรับการสั่งโจทก์ให้แก้ฟ้อง ศาลจะใช้ในกรณีที่เห็นว่าความไม่ถูกต้องของฟ้องเป็นเรื่องเล็กน้อย และการที่จะให้โจทก์แก้ฟ้อง ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ เช่น โจทก์บกพร่องหรือผิดพลาดในการกรอกราชการไต่สวนการหนึ่งตามที่ระบุไว้ใน ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (1) ถึง (4) หรือถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์เกี่ยวกับการกระทำของจำเลยตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5) ผิดพลาด หรือโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง ไม่ได้ลงลายมือชื่อตามที่ระบุไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (7)

ฎีกาที่ 1902/2506 หน้าฟ้องลงชื่อว่า “ผิด พ.ร.บ. ว่าด้วยการใช้เช็ค” คำบรรยายฟ้องก็ชัดเจนว่าจำเลยออกเช็คสั่งจ่ายเงินโดยมีเจตนาจะมีให้มีการใช้เงินตามเช็ค แต่ในช่องกฎหมายและบทมาตราที่โจทก์ถือว่าจำเลยกระทำผิดนั้น ระบุไว้แต่เพียงว่า มาตรา 3 (1) (3) (5) ดังนี้ เมื่อมีพฤติการณ์แสดงว่าน่าจะเนื่องมาจากความพลั้งเผลอ โจทก์จึงมิได้พิมพ์หรือเขียนชื่อ

“พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497” ลงข้างหน้า มาตรา และหากให้โจทก์ทำเสียให้ครบบริบูรณ์ก็ไม่ทำให้จำเลยเสียหายอย่างใด ศาลยอมสั่งให้โจทก์แก้ไขคำขอท้ายฟ้องให้ครบบริบูรณ์ได้

ฎีกาที่ 2858/2524 ฟ้องของโจทก์มีรายการชั่งอายุ แต่ระบุไม่ครบถ้วน และที่อยู่ของจำเลยผิดพลาดสับสน ศาลชั้นต้นสั่งคืนฟ้องให้โจทก์แก้ไขให้ถูกต้องได้ เพราะตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 18 ให้อำนาจแก่ศาลชั้นต้นในการตรวจคำฟ้องซึ่งเป็นคำคู่ความ (นำ ป.วิ. แห่ง มาตรา 18 มาใช้ในคดีอาญาได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 15)

ฎีกาที่ 5095/2540 วันที่รู้เรื่องความผิดไม่ใช่องค์ประกอบของความผิดและไม่ใช้รายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาที่จำเลยกระทำผิด ทั้งในชั้นตรวจคำฟ้องแม้ฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลก็มีอำนาจสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 วรรคหนึ่ง ดังนั้นเพื่อทราบว่าเป็นคดีโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ ศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องได้

ถ้าฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องในข้อสาระสำคัญ เช่น บรรยายการกระทำของจำเลยไม่ครบองค์ประกอบของความผิด หรือไม่ระบุวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ ศาลจะไม่สั่งโจทก์ให้แก้ฟ้อง เพราะทำให้จำเลยเสียเปรียบ ในกรณีเช่นนี้ โจทก์ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163, 164 หากโจทก์มิได้ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ศาลอาจพิพากษายกฟ้อง

ฎีกาที่ 128/2492 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยยกยอกทรัพย์ที่มอบให้ขาย แต่ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยได้ขายทรัพย์ไปแล้วหรือไม่ ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ววินิจฉัยว่า ฟ้องโจทก์เคลือบคลุมไม่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีพอ พิพากษายกฟ้อง ต่อมาคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อฟ้องของโจทก์ไม่ยืนยันข้อเท็จจริงที่จะเป็นองค์ความผิดฐานยกยอกให้แน่ชัดลงไป ก็เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และศาลจะสั่งให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ก็ไม่ได้ เพราะเป็นฟ้องที่ขาดข้อเท็จจริงซึ่งเป็นองค์ความผิด ทั้งโจทก์มิได้ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลอาจสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง ศาลก็ชอบที่จะสั่งก่อนประทับฟ้อง หากประทับฟ้องแล้ว ศาลยอมไม่สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องในเวลาต่อมา อนึ่ง ในกรณีที่ประทับฟ้องแล้ว ศาลจะสั่งไม่ประทับฟ้องก็ได้ หากโจทก์มิได้ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ศาลจะปฏิบัติตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 ได้อีกเพียงทางเดียว คือยกฟ้อง

ฎีกาที่ 527/2512 ในกรณีที่ฟ้องของโจทก์เคลือบคลุม แต่ศาลชั้นต้นสั่งประทับฟ้อง

สอบถามคำให้การจำเลย จำเลยให้การปฏิเสธและศาลสั่งนัดสืบพยานโจทก์ จึงล่วงเลยเวลาที่ศาลจะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 แล้ว เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163 เมื่อโจทก์มิได้ปฏิบัติดังกล่าว การที่ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานแล้วพิพากษายกฟ้อง จึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ 3/2492 และ ฎีกาที่ 228/2511)

ฎีกาที่ 1424/2521 ศาลชั้นต้นเห็นว่านายโจทก์ลงลายมือชื่อในฟ้องเป็นการไม่ชอบ จึงพิพากษายกฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกา วินิจฉัยว่า นายโจทก์ลงลายมือชื่อแทนโจทก์ในฟ้อง ถือได้ว่าฟ้องไม่มีลายมือชื่อโจทก์ เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (7) และการที่จะให้โจทก์จัดการแก้ไขเสียให้ถูกต้องก็ล่วงเลยเวลาอันควรปฏิบัติเสียแล้ว พิพากษายืน

ฎีกาที่ 1526/2522 ฟ้องไม่ระบุที่เกิดเหตุ ศาลประทับฟ้องและถามคำให้การจำเลยกับนัดสืบพยานโจทก์แล้ว จึงเลยเวลาที่สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 161 โจทก์มีอำนาจขอแก้ฟ้องตามมาตรา 163 แต่โจทก์มิได้ขอแก้ อ้างว่าพลั้งเผลอ ศาลยกฟ้อง

การยกฟ้อง ในกรณีที่ฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หากเหตุที่ศาลยกฟ้องเป็นข้อสำคัญก็ถือได้ว่าศาลได้ยกฟ้องเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 39 แล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป แต่ถ้าเหตุที่ศาลยกฟ้องนั้น ถือไม่ได้ว่าศาลได้พิพากษาความผิดที่โจทก์ฟ้อง สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับไป

ตัวอย่างที่ศาลวินิจฉัยว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

ฎีกาที่ 1578/2495 คดีก่อนศาลพิพากษายกฟ้องโดยวินิจฉัยว่า ฟ้องโจทก์ไม่ระบุเวลากระทำความผิดตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5) เป็นฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ยกฟ้องตามมาตรา 161 เช่นนี้ โจทก์จะฟ้องใหม่ไม่ได้ เพราะเวลากระทำความผิดเป็นข้อสำคัญที่โจทก์จะต้องกล่าวมาในฟ้อง และเวลากระทำความผิดก็เป็นข้อเท็จจริงในเรื่องความผิดที่จำเลยกระทำ จึงได้ชื่อว่าศาลได้ยกฟ้องในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้วตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 39 (4)

ฎีกาที่ 1864, 1865/2500 ศาลยกฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 วรรคหนึ่ง เพราะฟ้องโจทก์ขาดองค์ความผิด โจทก์อุทธรณ์ได้ตามมาตรา 161 วรรคสอง แต่จะฟ้องใหม่ในกรรมเดียวกันนั้นไม่ได้

ฎีกาที่ 687/2502 เดิมผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาว่าพยายามฆ่าคน แต่มิได้กล่าวถึงเวลาและสถานที่ซึ่งจำเลยกระทำความผิด ทั้งไม่บรรยายให้เข้าองค์ประกอบความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ศาลสั่งให้แก้ฟ้องเสียให้ถูกต้อง แต่โจทก์ไม่แก้ ศาลจึงมีคำสั่งให้ยกฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 ต่อมาพนักงานอัยการจึงได้ยื่นฟ้องเป็นคดีนี้ วินิจฉัยว่า แม้คดีก่อน

ผู้เสียหายจะเป็นโจทก์ แต่ศาลก็ได้ยกฟ้อง เพราะมิได้ระบุเวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด อันเป็นข้อสำคัญที่จะต้องกล่าวในฟ้อง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องความผิดที่จำเลยกระทำลง ถือได้ว่าศาลได้ยกฟ้องเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้วตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 39 (4) พนักงานอัยการจึงไม่มีสิทธิจะฟ้องจำเลยในคดีนี้อีก

ตัวอย่างที่ศาลวินิจฉัยว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับ

ฎีกาที่ 1301/2503 ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์มิได้ลงลายมือชื่อในฟ้อง เป็นกรณีที่ศาลยังมิได้พิจารณาเรื่องที่โจทก์ฟ้อง ถือไม่ได้ว่าศาลได้พิพากษาความผิดที่โจทก์ฟ้อง สิทธิในการฟ้องคดีของโจทก์จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 39 (4)

ฎีกาที่ 1112/2506 ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะทนายโจทก์ลงชื่อเป็นโจทก์

ฎีกาที่ 2294/2517 ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เนื่องจากโจทก์มิได้บรรยายโดยแจ้งชัดถึงอำนาจฟ้องของโจทก์

ฎีกาที่ 1970/2521 ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์มิได้บรรยายการกระทำที่อ้างว่า จำเลยได้กระทำความผิดพอสมควรที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ติดตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5) อันเป็นฟ้องเคลือบคลุม (ฎีกาที่ 2331/2514)

ฎีกาที่ 2085/2522 ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องด้วยวาจา

ฎีกาที่ 2419/2522 ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะฟ้องไม่ลงชื่อผู้เรียง

ฎีกาที่ 1590/2524 ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะฟ้องเคลือบคลุมเนื่องจากบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาซึ่งเกิดการกระทำผิดในอนาคต ไม่พอที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5) (ขอให้เปรียบเทียบกับฎีกาที่ 1576/2495 หน้า 49)

ฎีกาที่ 1012/2527 ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย

ฎีกาที่ 4537/2531 โจทก์เคยฟ้องจำเลยในข้อหาเบิกความเท็จ ศาลยกฟ้องโดยวินิจฉัยว่า ฟ้องโจทก์บรรยายแต่เฉพาะข้อความที่อ้างว่าจำเลยเบิกความเท็จ ไม่ได้บรรยายว่าความจริงเป็นอย่างไร การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิด เป็นการยกฟ้องเนื่องจากคำฟ้องไม่ได้บรรยายว่าความจริงเป็นอย่างไร ศาลยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดถึงการกระทำผิดของจำเลย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ยังไม่ระงับ โจทก์ฟ้องใหม่ได้ (ฎีกาที่ 4312-4313/2531)

สำหรับการไม่ประทับฟ้องก็เป็นดุลพินิจที่ศาลจะสั่งอีกประการหนึ่ง ในเมื่อฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง แล้วโจทก์ไม่ยอมแก้

ฎีกาที่ 71/2491 ฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์กล่าวเสียคดีคำพิพากษา ศาลสั่งให้แก้ ก็ยังกล่าวข้อความเช่นนั้นอีก ครั้นศาลสั่งให้แก้อีกครั้งหนึ่ง ก็ไม่ยอมแก้ ดังนี้ศาลสั่งไม่รับอุทธรณ์

ป.วิ. อาญา มาตรา 161 วรรคสอง ให้อำนาจโจทก์ที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลที่ได้สั่งตามวรรคหนึ่ง ซึ่งโจทก์จะต้องอุทธรณ์ในกำหนดหนึ่งเดือนตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 198 และโจทก์ยังอาจใช้สิทธิฎีกาต่อไปได้ด้วยตามมาตรา 216-224 อนึ่ง หากศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาต่อไป จำเลยยอมมีสิทธิที่จะฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อไปได้ ถ้าจำเลยอยู่ในฐานะจำเลยในขณะที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่ง (ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น)

ฎีกาที่ 1440/2493 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ยื่นฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ. ภาษีชั้นใน ศาลชั้นต้นสั่งไม่ประทับฟ้องโดยให้เหตุผลว่า ผู้ลงลายมือชื่อเป็นโจทก์เป็นอัยการผู้ช่วย ไม่มีอำนาจฟ้องและเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยพลการ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาต่อไป จำเลยมีสิทธิฎีกาได้

ฎีกาที่ 897/2507 ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานประกอบโรคศิลปะ โดยมีได้รับอนุญาตและฉ้อโกง ศาลชั้นต้นสั่งว่า ข้อหาฐานประกอบโรคศิลปะโดยมิได้รับอนุญาต โจทก์มิใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย จึงไม่รับฟ้อง ให้ไต่สวนมูลฟ้องเฉพาะฐานฉ้อโกง โจทก์เพียงแต่ยื่นคำแถลงโต้แย้งคำสั่งศาลโดยมิได้อุทธรณ์ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้ว โจทก์จึงอุทธรณ์ฎีกาต่อมา เฉพาะข้อหาฐานประกอบโรคศิลปะโดยมิได้รับอนุญาตศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับประทับฟ้องหาใช้คำสั่งระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 196 ซึ่งให้อุทธรณ์เมื่อได้มีคำพิพากษาชี้ขาดแล้วไม่ หากเป็นคำสั่งที่สั่งตามมาตรา 161 โจทก์มิได้อุทธรณ์ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง อุทธรณ์ของโจทก์จึงขาดอายุความตาม มาตรา 198

กรณีที่ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องหรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง ศาลยอมทำในรูปของคำสั่งตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ. อาญา มาตรา 161

ฎีกาที่ 242/2493 ศาลชั้นต้นเห็นว่าฟ้องของโจทก์มิได้บรรยายการกระทำของจำเลยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี จึงเขียนไว้หน้าฟ้องว่าให้ยกฟ้องโดยอ้างเหตุดังกล่าววินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นปฏิบัติเช่นนี้ถูกต้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 แล้ว

คำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมาย

มาตรา 162 บัญญัติว่า “ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(1) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลย โดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

เมื่อศาลตรวจคำฟ้องแล้ว ถ้าเห็นว่าถูกต้องตามแบบและชอบด้วยกระบวนการพิจารณา ก็จะสั่งให้ดำเนินการในขั้นต่อไป กล่าวคือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ตามปกติแล้ว ศาลจะต้องสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เว้นแต่จะปรากฏว่าความผิดในข้อหาอย่างเดียวกันนั้น พนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยคนเดียวกันนั้นด้วย เช่นนี้ ศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาหนึ่ง ส่วนพนักงานอัยการฟ้องอีกข้อหาหนึ่ง แม้จะเป็นการกระทำผิดครั้งเดียวกัน ศาลก็ต้องสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีราษฎรเป็นโจทก์ เช่น จำเลยใช้มีดแทงนายแดง นายแดงฟ้องจำเลยในข้อหาฐานพยายามฆ่า ศาลสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง ในระหว่างนั้นหากพนักงานอัยการฟ้องจำเลยในข้อหาอย่างเดียวกัน ศาลจะให้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่นายแดงเป็นโจทก์หรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าพนักงานอัยการฟ้องจำเลยในข้อหาทำร้ายร่างกาย เช่นนี้ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่นายแดงเป็นโจทก์ต่อไป

ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติ ศาลจะไม่สั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง เหตุที่กฎหมายไม่บังคับให้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพราะว่าการไต่สวนมูลฟ้องได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อนแล้วตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 120 ประกอบกับพนักงานอัยการได้พิจารณาและมีความเห็นควรสั่งฟ้องตามมาตรา 143 แสดงว่าคดีได้ผ่านการพิจารณาจากเจ้าพนักงานของรัฐแล้วว่ามีมูลพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปได้

ความในวรรคสองของ ป.วิ. อาญา มาตรา 162 ที่ว่า ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณานั้น น่าจะใช้บังคับเฉพาะในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์และศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง เพราะในคดีราษฎรเป็นโจทก์ มาตรา 165 บัญญัติไว้ความว่า ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องห้ามมิให้ศาลตามคำให้การจำเลย

และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะจำเลย ฉะนั้นโอกาสที่จำเลยจะให้การรับสารภาพในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องในคดีราษฎรเป็นโจทก์จึงไม่น่าจะมี

ฎีกาที่ 4007, 4008/2530 แม้พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องจำเลยข้อหาข่มขืนแล้ว โจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายก็มีอำนาจฟ้องจำเลยในข้อหาความผิดเดียวกันเป็นคดีใหม่ต่างหากได้ ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ และเมื่อศาลสั่งรวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกันแล้ว คดีของโจทก์ร่วมก็ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 162

การขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง

มาตรา 163 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อมีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ เมื่ออนุญาตแล้วให้ส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยเพื่อแก้ และศาลจะสั่งแยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติมนั้นก็ได้อีก”

หลักเกณฑ์ในการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องมีดังนี้

1) เมื่อโจทก์มีเหตุอันควร คำว่า “เหตุอันควร” หมายถึงเหตุอันน่าเห็นใจโจทก์ ที่มีพฤติการณ์บางอย่างทำให้ฟ้องเดิมของโจทก์บกพร่อง

ฎีกาที่ 730/2491 เมื่อเจ้าทรัพย์เบิกความตอบโจทก์แล้ว จำเลยยังไม่ได้ซักค้าน โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มคำบิลที่เกิดเหตุอีกคำบิลหนึ่งโดยอ้างว่าฟ้องเดิมผิดพลาดเพราะพนักงานสอบสวนไม่ได้สอบสวนมาให้ชัด โจทก์เพิ่งทราบจากเจ้าทรัพย์ขณะเบิกความ ถือว่ามีเหตุอันควร

ฎีกาที่ 1333, 1334/2494 ฟ้องไม่ได้ระบุตรง ๆ ว่าเหตุเกิดที่ใด ถ้าต้องการจะรู้ว่าเกิดเหตุที่ใดก็ต้องพิจารณาข้อความในฟ้องย้อนไปย้อนมา ก่อนถึงวันสืบพยานโจทก์ จำเลยยื่นคำร้องว่า โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าเกิดเหตุ ณ ที่ใด เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ โจทก์จึงยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องในวันเดียวกันนั้น โดยระบุตรง ๆ ว่าเหตุเกิดที่ตำบลใด ถือว่ามีเหตุอันควร

ฎีกาที่ 1987/2497 ระหว่างสืบพยานโจทก์ โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมที่เกิดเหตุอีกคำบิลหนึ่ง โดยอ้างว่าเพราะผู้พิมพ์พิมพ์ตกจากร่างเดิม ถือว่ามีเหตุอันควร

ฎีกาที่ 641/2498 ชั้นสอบสวนพยานโจทก์ให้การว่าเหตุเกิดเวลา 19 นาฬิกา โจทก์จึงฟ้องว่าจำเลยกระทำผิดเวลากลางวัน แต่ในชั้นพิจารณาพยานโจทก์ว่าเหตุเกิดเวลา 17 นาฬิกา เป็นเหตุอันควรให้โจทก์ขอแก้ฟ้องเป็นว่า เหตุเกิดในเวลากลางวันได้

ฎีกาที่ 1255/2500 โจทก์ฟ้องว่าเหตุเกิดวันที่ 14 มกราคม 2498 สืบพยานโจทก์ได้

3 คน ปรากฏจากคำพยานโจทก์ว่าเหตุเกิดวันที่ 15 เดือนเดียวกัน ครั้นถึงวันนัดต่อมาจำเลยยื่น คำแถลงว่าข้อเท็จจริงในทางพิจรรณาต่างกับฟ้อง ขอให้ศาลพิจารณาคำขอฎหมาย โจทก์ยื่น คำร้องขอแก้ฟ้องในวันเดียวกันนั้นโดยอ้างว่า รายงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่า เหตุเกิดวันที่ 14 ทำให้โจทก์เข้าใจวันเกิดเหตุผิด ถือว่ามีเหตุอันควร

ฎีกาที่ 1377/2513 การที่โจทก์ขอเพิ่มเติมวันเวลากระทำผิดซึ่งโจทก์มิได้กล่าวไว้ในฟ้องโดยอ้างว่าเนื่องจากผู้พิมพ์ฟ้องพิมพ์ขาดตกบกพร่อง ถือว่าเป็นเหตุอันควร (ฎีกาที่ 4579/2532)

ฎีกาที่ 1746/2535 เดิมโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขับรถชนคนโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัส ตาม ป.อาญา มาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำ ร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่าผู้เสียหายถึงแก่ความตายในเวลาต่อมาอันเนื่องมาจากการขับรถ โดยประมาทของจำเลย ขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อาญา มาตรา 291 โดยมีการสอบสวนเพิ่มเติมและแจ้งข้อหาฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายเพิ่มเติมจาก ที่ได้ทำการสอบสวนไว้แก่จำเลยแล้ว จึงมีเหตุอันควรที่โจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ (ฎีกาที่ 8340/2540)

ตัวอย่างที่วินิจฉัยว่า “ไม่มีเหตุอันควร”

ฎีกาที่ 585/2489 เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว โจทก์ยื่นคำร้องว่า ตามฟ้องโจทก์ ที่ว่าเวลากลางคืนนั้นผิดไป ขอแก้เป็นเวลากลางวัน ฝ่ายจำเลยคัดค้านไม่ยอมให้แก่ วินิจฉัยว่า เรื่องที่โจทก์ขอแก้ฟ้องก็เป็นแต่กล่าวห้วน ๆ ในคำร้องว่า เวลากลางคืนผิดไป ขอแก้เป็นเวลา กลางวัน หาได้ชี้แจงแสดงเหตุอันควรที่จะขอแก้ไขไม่ จึงแก้ไม่ได้

ฎีกาที่ 750/2494 พนักงานอัยการฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ ครั้นสืบ พยานโจทก์ไปได้ 2 ปาก โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเป็นว่าจำเลยกระทำผิดฐาน ปล้นทรัพย์ โดยพนักงานสอบสวนยังไม่ได้ทำการสอบสวนในความผิดฐานปล้นทรัพย์นั้น ไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 120

ฎีกาที่ 533/2496 โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องด้วยการเพิ่มเติมชื่อผู้เสียหาย โดยให้ เหตุผลว่า เนื่องจากฟ้องของโจทก์ขาดข้อความบางประการและศาลยังมิได้สืบพยานโจทก์ วินิจฉัยว่า โจทก์มิได้อ้างเหตุที่ขอแก้ฟ้องเสียเลย จึงไม่มีเหตุที่จะให้ศาลวินิจฉัยว่าควรให้แก้ฟ้อง หรือไม่

ฎีกาที่ 1082/2504 โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องโดยให้เหตุผลว่า ไม่ได้กล่าว

องค์ความคิดไว้เพราะพลังผลอ วิจัยด้วยว่า ไม่เป็นเหตุอันควรที่โจทก์จะอ้างขึ้นได้

ฎีกาที่ 115/2511 เติมโจทก์ฟ้องจำเลยฐานทำให้เสียทรัพย์ ต่อมาโจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องกล่าวหาฆาตกรจำเลยว่าฉ้อโกงอีกฐานหนึ่ง ดังนี้ เป็นกรณีที่ฟ้องจำเลยคนใหม่เป็นคดีใหม่ เข้ามาอีกเรื่องหนึ่ง ถือว่าไม่มีเหตุอันควรตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163

2) ต้องทำเป็นคำร้อง การแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องตามมาตรา 163 ต่างกับการแก้ฟ้องตามมาตรา 161 เพราะตามมาตรา 161 เป็นเรื่องที่ศาลสั่งโจทก์ให้แก้ฟ้อง โดยโจทก์ไม่ต้องทำเป็นคำร้องและโจทก์อาจแก้ข้อความในฟ้องเดิมได้ ส่วนตามมาตรา 163 โจทก์ต้องเป็นผู้ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง และโจทก์ต้องทำเป็นคำร้องโดยแสดงให้เห็นปรากฏในคำร้องว่า ฟ้องเดิมของโจทก์ในส่วนใด ตอนใดที่บกพร่อง และประสงค์แก้หรือเพิ่มเติมให้มีข้อความอย่างไร หากศาลอนุญาต ผลจะเป็นว่าข้อความที่โจทก์ขอแก้หรือเพิ่มเติมนั้น เข้าไปแทนที่ข้อความในฟ้องเดิมที่โจทก์อ้างว่าบกพร่อง โดยโจทก์ไม่ต้องไปแก้หรือเพิ่มเติมข้อความในฟ้องเดิมแต่อย่างใด

ฎีกาที่ 323/2503 สืบพยานโจทก์ได้ 1 ปาก โจทก์ยื่นคำร้องว่าคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ยังมีได้ลงชื่อและเป็นสำเนาด้วย โจทก์ขอส่งคำขอท้ายฟ้องอันแท้จริงมาพร้อมคำร้องขอให้ศาลอนุญาต วิจัยด้วยว่า สมควรรับคำขอท้ายฟ้องซึ่งมีลายมือชื่อโจทก์

ฎีกาที่ 856/2510 โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องโดยขอให้ศาลอนุญาตให้โจทก์ลงชื่อในท้ายฟ้อง หรือถือเอาคำร้องเป็นการลงชื่อในช่องโจทก์ท้ายฟ้อง เช่นนี้ ศาลสั่งอนุญาต

3) ต้องยื่นคำร้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น หากยอมให้โจทก์ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้ว ย่อมเกิดความยุ่งยาก เพราะโจทก์อาจอ้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ซึ่งจะต้องดำเนินการสืบพยานหลักฐานกันต่อไป และเมื่อรับฟังข้อเท็จจริงใหม่แล้ว ผลของคำพิพากษาดิมอาจไม่ถูกต้อง ซึ่งศาลชั้นต้นจะแก้ไขผลของคำพิพากษาดิมก็ไม่ได้ เพราะต้องห้ามตามมาตรา 190

ฎีกาที่ 994/2491 แม้เสร็จการสืบพยานและนัดฟังคำพิพากษาแล้ว ก็เรียกว่าคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา ศาลอาจสืบพยานเพิ่มเติมได้ โจทก์จึงอาจยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องได้

ฎีกาที่ 844/2499 ศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องเพราะไม่แสดงเหตุอันควร ในวันเดียวกันนั้นโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องอีกโดยอ้างเหตุอันควร แม้จะยื่นภายหลังเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว แต่ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น เมื่อจำเลยมิได้หลงผิดข้อต่อสู้คดี ศาลก็อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้

ฎีกาที่ 4565/2528 คำขอให้นับโทษจำเลยต่อจากอีกคดีหนึ่ง โจทก์ต้องขอมาในฟ้อง หรือขอก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น เพราะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163

4) เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง หรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่จะพิจารณาสั่งคำร้องของโจทก์ก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติ ศาลมักจะสั่งคำร้องของโจทก์โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง การสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องอาจมีขึ้นได้ในกรณีที่การขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้นถึงขนาดเป็นการเพิ่มเติมข้อหาหรือฐานความผิดชั้นใหม่ ต่างหากจากข้อหาหรือฐานความผิดในฟ้องเดิม

5) กฎหมายบัญญัติว่า เมื่อศาลอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลย แต่ในทางปฏิบัติเมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง โจทก์จะส่งสำเนาคำร้องมาด้วยเท่ากับจำนวนจำเลย และศาลจะส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้แก่จำเลยทันทีเพื่อให้โอกาสจำเลยโต้แย้งคัดค้าน เพราะการที่ศาลจะสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ศาลจะต้องฟังฝ่ายจำเลยด้วยว่ามีเหตุที่จะคัดค้านประการใดหรือไม่ ดังนั้นในทางปฏิบัติเมื่อศาลอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง จึงไม่ต้องส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยอีก

อนึ่ง เนื่องจากกฎหมายมิได้บังคับว่าศาลต้องส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยก่อนที่ศาลจะมีคำสั่ง ศาลจึงมีอำนาจสั่งคำร้องของโจทก์ก่อน แล้วจึงส่งสำเนาเพื่อให้จำเลยแก้ในภายหลังได้ แต่ศาลจะปฏิบัติเช่นนั้นก็ต่อเมื่อเห็นว่าคำร้องของโจทก์มีเหตุอันควรและจำเลยไม่เสียเปรียบในการต่อสู้คดีอย่างเห็นได้ชัด แม้จำเลยจะคัดค้านก็ฟังไม่ขึ้น เช่น การแก้ไขข้อหาหรือตัวสะกดการันต์ที่ผิดพลาด เป็นต้น

ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ข้อความที่โจทก์ขอแก้หรือเพิ่มเติม จะเข้าไปแทนที่ข้อความในฟ้องเดิมที่โจทก์อ้างว่าบกพร่อง ส่วนในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาต ปกติน่าจะต้องถือว่าคำฟ้องมีข้อความเช่นเดิมก่อนที่จะมีการขอแก้หรือเพิ่มเติม แต่อย่างไรก็ดี ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่าในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตนั้น ข้อความในฟ้องเดิมที่โจทก์อ้างว่าบกพร่องและขอแก้ นั้น โจทก์ได้สละเสียแล้ว

ฎีกาที่ 181/2494 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ จำเลยให้การว่า ความจริงจำเลยรับซื้อของนั้นไว้โดยรู้ว่าเป็นของที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย โจทก์จึงขอแก้ฟ้องว่าจำเลยกระทำผิดฐานรับของโจร วินิจฉัยว่า การที่โจทก์จะขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง จะต้องปรากฏว่า “มีเหตุอันควร” คดีนี้เดิมโจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์ แล้วมาขอแก้ฟ้องว่าจำเลยรับของโจรโดยมิได้ปรากฏว่ามีเหตุอันควร ต้องถือว่าคำร้องขอแก้ฟ้องของโจทก์เป็นอันตกไป

คดีเป็นอันว่าไม่มีข้อหาฐานรับของโจร ส่วนข้อหาฐานลักทรัพย์ตามฟ้องเดิมโจทก์ก็สละเสียแล้ว ไม่มีทางจะลงโทษจำเลยได้เช่นเดียวกัน คดีของโจทก์ต้องตกไป

ข้อที่กฎหมายกำหนดว่า เมื่อศาลอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยเพื่อแก้ คำว่า “เพื่อแก้” หมายความว่าเพื่อให้จำเลยมีสิทธิให้การแก้ฟ้องของโจทก์ในส่วนที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่ต้องขออนุญาตต่อศาล อันเป็นการแตกต่างกับการขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163 วรรคสอง ซึ่งจำเลยต้องมีเหตุอันควร และอยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะอนุญาตหรือไม่

๑) ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้แยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติม การที่ศาลจะใช้อำนาจสั่งตามข้อนี้ คงจะหมายถึงเฉพาะกรณีที่การเพิ่มเติมฟ้องนั้นเป็นการเพิ่มเติมข้อหาหรือฐานความผิดใหม่ เช่น ฟ้องเดิมกล่าวหาว่าจำเลยฉ้อโกงทรัพย์ของผู้เสียหายจำนวนหนึ่ง แล้วต่อมาโจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องกล่าวหาว่า จำเลยยกยอทรัพย์ของผู้เสียหายอีกจำนวนหนึ่ง โดยวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุต่างกัน ซึ่งหากจะพิจารณาพิพากษารวมกันไปอาจจะไม่สะดวก

ในทางปฏิบัติหากมีกรณีดังกล่าว โจทก์ก็จะแยกฟ้องจำเลยเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก หรือหากโจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องเข้ามา ศาลก็จะสั่งให้โจทก์แยกฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ แทนที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้อง แล้วสั่งแยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติมในภายหลัง

ฎีกาที่ 2008/2538 เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขฟ้อง ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 163,164 การที่ศาลชั้นต้นไม่สั่งคำร้องนั้นแล้วพิพากษาคดีไป เป็นการไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาชอบที่ศาลอุทธรณ์จะยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดีตามมาตรา 208 (2) การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โดยเห็นว่าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่แถลงต่อศาลชั้นต้นเพื่อให้ดำเนินการดังกล่าวก่อน จึงไม่ชอบ

การขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น นอกจากโจทก์จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 163 วรรคหนึ่ง ดังกล่าวแล้ว การที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาตามมาตรา 164 ประกอบด้วย

มาตรา 164 บัญญัติว่า “คำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้”

หลักพิจารณาเบื้องต้นของการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ก็คือ ต้องไม่เป็นไปในลักษณะที่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ถ้าจำเลยเสียเปรียบ ศาลจะอนุญาตไม่ได้ อย่างไรก็ตามจะเรียกว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ ย่อมขึ้นอยู่กับเนื้อหาของการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ประกอบกับขั้นตอนของการดำเนินคดีที่ผ่านมา เช่น ฟ้องเดิมของโจทก์บกพร่อง แต่โจทก์มิได้ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ต่อเมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดีหรือนำพยานเข้าสืบแล้ว โจทก์จึงทราบว่าฟ้องของตนไม่ถูกต้อง เช่นนี้ หากโจทก์ขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องโดยอาศัยข้อเท็จจริงจากคำให้การหรือคำพยานจำเลย ก็อาจถือได้ว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ ศาลย่อมไม่อนุญาต แต่ถ้าความบกพร่องในเรื่องเดียวกันนั้นโจทก์ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องเสียก่อนที่จำเลยจะให้การหรือนำพยานเข้าสืบ จำเลยย่อมไม่เสียเปรียบเพราะจำเลยมีสิทธิที่จะให้การต่อสู้คดีหรือนำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ทั้งในคำฟ้องเดิมและที่แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องใหม่ได้เต็มที่

อย่างไรก็ดี เป็นการยากที่จะวางหลักเกณฑ์ว่าอย่างไรจำเลยเสียเปรียบ อย่างไรก็ตาม จำเลยไม่เสียเปรียบ กฎหมายจึงบัญญัติขยายความไว้ต่อไปว่า “แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้วันนั้น”

การแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิด คำว่า “ฐานความผิด” นอกจากจะหมายถึงชื่อฐานความผิดตามมาตรา 158 (2) แล้ว น่าจะหมายความรวมถึงการอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตามมาตรา 158 (6) ด้วย การแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิดในที่นี้ หมายความว่า เป็นการแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิดเดิมซึ่งกล่าวไว้ในฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ครบถ้วนเพื่อให้ครบถ้วนหรือชัดเจนขึ้น ส่วนการขอแก้หรือเพิ่มเติมความผิดฐานใหม่ขึ้นมา โจทก์ย่อมทำได้ตามมาตรา 163

ฎีกาที่ 801/2511 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายตาม ป. อาญา มาตรา 295 เมื่อสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้วปรากฏว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัส โจทก์จึงขอเพิ่มเติมฟ้องให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา 297 วินิจฉัยว่า เป็นการแก้ฟ้องโดยบรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเพิ่มเติมขึ้นมาอีก เพราะโจทก์มิได้บรรยายข้อเท็จจริง (ที่ว่าบาดเจ็บสาหัส) ไว้ในฟ้องเดิม จึงมิใช่เป็นการแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องโดยแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องกล่าวในฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 164 (แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลชั้นต้นอนุญาตให้เพิ่มเติมฟ้อง และจำเลยก็คงให้การเช่นเดิม ดังนี้ บาดแผลที่จะเป็นอันตรายสาหัส

หรืออันตรายแก่กาย ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี) (อย่างไรก็ดี ศาลไม่ลงโทษ จำเลยตาม ป. อาญา มาตรา 297 เพราะถือว่ายังมีได้มีการสอบสวนในความผิดฐานดังกล่าว พนักงาน อัยการโจทก์จึงต้องห้ามมิให้ฟ้องคดีตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 120)

การแก้หรือเพิ่มเติมรายละเอียด คำว่า “รายละเอียด” หมายถึงรายละเอียดของ การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด รายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิด การกระทำผิด รวมทั้งรายละเอียดที่เกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโจทก์จะต้องบรรยาย ในคำฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5)

ตัวอย่างที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการแก้หรือเพิ่มเติมรายละเอียด และจำเลยไม่เสีย เปรียบหรือไม่หลงต่อสู้

วันเวลาเกิดเหตุ

ฎีกาที่ 755/2494 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา อ้างว่าเหตุเกิดเวลากลางวัน จำเลยให้การว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จแล้ว ก่อน พิพากษา โจทก์ขอแก้ฟ้องเป็นว่าเหตุเกิดเวลากลางคืน ดังนี้ เมื่อจำเลยรับว่าได้ทำร้ายผู้ตาย แต่ทำโดยป้องกัน จำเลยก็ไม่หลงต่อสู้ ไม่มีทางทำให้จำเลยเสียเปรียบ โจทก์มีเหตุอันควรที่จะขอ แก้ฟ้อง ศาลอนุญาต (ฎีกาที่ 992/2494)

ฎีกาที่ 841/2498 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายร่างกายเวลากลางคืน จำเลยต่อสู้ว่า โจทก์ทำร้ายจำเลยฝ่ายเดียว พยานโจทก์เบิกความว่าเหตุเกิดเวลากลางวัน โจทก์จึงขอแก้ฟ้อง เป็นว่า เหตุเกิดเวลากลางวัน เช่นนี้ ถือว่าจำเลยไม่หลงต่อสู้ในรายละเอียดที่โจทก์ขอแก้ (ฎีกา ที่ 1255/2500)

ฎีกาที่ 1377/2513 ฟ้องโจทก์ไม่ได้ระบุวันเวลาที่อ้างว่าจำเลยกระทำผิด การที่ โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องเฉพาะวันเวลาที่อ้างว่าจำเลยกระทำผิดนั้น เป็นการขอเพิ่มเติมรายละเอียด เกี่ยวกับเวลาที่กระทำผิด ซึ่งตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 164 มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ (ข้อที่ว่าจำเลยหลงต่อสู้หรือไม่นั้น จำเลยว่าแล้วแต่ศาลจะใช้ดุลพินิจให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องหรือไม่ ทั้งโจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องก่อนสืบพยานโจทก์ จำเลยมีโอกาสต่อสู้คดีได้เต็มที่ จึงไม่ทำให้จำเลย หลงต่อสู้)

ฎีกาที่ 2215/2532 ในวันนัดสืบพยานโจทก์นัดสุดท้าย โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้อง เกี่ยวกับเดือนที่จำเลยกระทำผิดจากเดือนกรกฎาคม 2530 เป็นเดือนพฤษภาคม 2530 ซึ่งเป็นเดือน ที่เกิดเหตุจริงตามที่พยานโจทก์เบิกความ เมื่อปรากฏว่าในตอนที่ยจำเลยให้การ จำเลยเพียงแต่ให้ การปฏิเสธลอย แม้จำเลยจะนำสืบว่าเดือนกรกฎาคม 2530 จำเลยถูกขังอยู่ในเรือนจำ ก็เป็น การขังระหว่างสอบสวนในคดีนี้ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นกรณีที่ยจำเลยหลงต่อสู้ (ฎีกาที่ 4579/2532)

สถานที่เกิดเหตุ

ฎีกาที่ 730/2491 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์หรือรับของโจร อ้างว่าเหตุเกิดที่ ตำบลเมืองคงและตำบลตะหนิน กิ่งอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา จำเลยให้การปฏิเสธโดยอ้าง ฐานที่อยู่ เมื่อผู้เสียหายเบิกความตอบโจทก์ไปแล้ว จำเลยยังมีได้ถามค้าน โจทก์ขอเพิ่มเติมตำบล พหลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นที่เกิดเหตุอีกตำบลหนึ่ง วินิจฉัยว่า จำเลย ไม่เสียเปรียบในการต่อสู้คดี (ฎีกาที่ 1431/2494 และฎีกาที่ 1967/2497)

ฎีกาที่ 994/2491 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยปล้นทรัพย์ อ้างว่าเหตุเกิดที่ตำบลบางแค อำเภอภาษีเจริญ จังหวัดพระนคร จำเลยให้การปฏิเสธโดยอ้างฐานที่อยู่ หลังจากเสร็จการ สืบพยานและนัดฟังคำพิพากษาแล้ว โจทก์ขอแก้ฟ้องว่าเหตุเกิดที่จังหวัดธนบุรี วินิจฉัยว่า ข้อ เท็จจริงเป็นที่รู้กันอยู่ว่าอำเภอภาษีเจริญอยู่ในจังหวัดธนบุรี จำเลยย่อมรู้และเข้าใจได้ดี ไม่ทำให้ จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี หรือหลงต่อสู้ในเรื่องตำบลที่เกิดเหตุ (ฎีกาที่ 198/2511)

ฎีกาที่ 609/2493 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยพยายามนำของต้องห้ามออกนอกประเทศ เหตุเกิดที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำเลยให้การปฏิเสธ ทางพิจารณาโจทก์ จำเลยนำสืบต้องกันว่า จำเลยบรรทุกของกลางลงเรือออกจากท่าหน้า พอเรือถึงกลางแม่น้ำโขง จวนถึงเกาะดอกโดมก็ถูกจับ ซึ่งโจทก์ว่าจำเลยจะข้ามปากอันเป็นการออกนอกราชอาณาจักร ส่วนจำเลยว่าจะนำไปที่ด่านศุลกากร แต่จะไปหาปลาเสียก่อน เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว โจทก์ขอแก้ ฟ้องว่าเหตุเกิดที่ตำบลอาษามารถ วินิจฉัยว่า ไม่ทำให้จำเลยหลงต่อสู้หรือเสียเปรียบ

บุคคลหรือสิ่งของ

ฎีกาที่ 1080/2508 ขอแก้ฟ้องเกี่ยวกับจำนวนเงินของกลางที่จับได้ เป็นการแก้ไข รายละเอียดเรื่องของกลางซึ่งต้องแถลงในฟ้อง

การหลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มีได้กล่าวไว้ แม้ว่าการขอแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมีได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ แต่ถ้าจำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มีได้กล่าวไว้ในฟ้องเดิม ก็ต้องถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ

การที่จะถือว่าจำเลยหลงต่อสู้หรือไม่ ย่อมต้องพิเคราะห์ถึงคำให้การของจำเลย เทียบกับเนื้อหาสาระในคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องของโจทก์เป็นสำคัญ และถือเอาพยาน หลักฐานที่จำเลยระบุอ้างหรือนำสืบไปแล้วเป็นสิ่งประกอบการพิจารณา จริงอยู่เมื่อโจทก์ขอแก้ หรือเพิ่มเติมฟ้อง จำเลยก็มีสิทธิที่จะให้การแก้ฟ้องในส่วนที่โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163 กับมีสิทธินำพยานหลักฐานใหม่เข้าสืบได้อีกก็ตาม แต่การกระทำเช่นนั้นอาจทำให้ จำเลยเสียเปรียบในเชิงคดี เพราะเป็นภาระแก่จำเลยที่จะต้องตั้งรูปคดีใหม่ขึ้นต่อสู้ หากการแก้

หรือเพิ่มเติมฟ้องของโจทก์ไม่เปลี่ยนแปลงรูปคดีที่จำเลยยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไว้เดิม ก็ไม่ถือว่าจำเลยหลงต่อสู้

ฎีกาที่ 76/2501 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดเมื่อวันที่ 5 จำเลยให้การปฏิเสธโดยอ้างฐานที่อยู่ เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ระหว่างสืบพยานจำเลย โจทก์ขอแก้ฟ้องว่าจำเลยใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 5 วินิจฉัยว่า จำเลยได้ต่อสู้คดีในการสืบพยานโจทก์ตลอดมา กระทั่งหมดพยานโจทก์แล้ว ดังนั้นย่อมเห็นได้ว่า จำเลยได้หลงต่อสู้คดีไปตามที่โจทก์ฟ้องผิดวันนั้นแล้ว

หากโจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายไปเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2529 จำเลยให้การต่อสู้คดีว่าได้เอารถของผู้เสียหายไปจริงเพราะบิดาผู้เสียหายให้ยืม จำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ถ้าโจทก์ขอแก้ฟ้องว่าเหตุเกิดเมื่อวันที่ 5 เดือนเดียวกัน น่าจะไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ทั้งถือไม่ได้ว่าจำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มีได้กล่าวไว้ เพราะจำเลยให้การรับว่าได้เอารถของผู้เสียหายไปจริง ข้อที่ว่าเอารถไปวันใด จึงมิใช่เป็นสาระสำคัญแก่คดีของจำเลย

ตัวอย่างที่วินิจฉัยว่าจำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีหรือหลงต่อสู้

ฎีกาที่ 30/2484 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานทำให้เสียทรัพย์ จำเลยให้การต่อสู้คดีว่าตามวันเวลาที่โจทก์หา จำเลยมีฐานที่อยู่ ครั้นสืบพยานโจทก์ได้ 1 ปาก โจทก์ขอแก้ฟ้องว่าจำเลยทำผิดภายหลังจากวันในฟ้องเดิมถึง 20 วัน ดังนี้ ถือว่าทำให้จำเลยหลงต่อสู้ (ฎีกาที่ 76/2501)

ฎีกาที่ 247/2492 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ จำเลยให้การปฏิเสธ เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ทนายจำเลยแถลงต่อศาลว่า วันที่โจทก์หาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ต่างกับคำเบิกความของพยานโจทก์ โจทก์รู้ว่าฟ้องผิดวันจึงขอแก้ฟ้องเช่นนี้ วินิจฉัยว่าจำเลยให้การปฏิเสธโดยถือเอาวันที่โจทก์กล่าวหาตามฟ้องเดิมเป็นหลักสำคัญในการต่อสู้คดี ดังจะเห็นได้ที่พอสืบพยานโจทก์เสร็จ ทนายจำเลยก็แถลงให้ศาลทราบ ว่า โจทก์นำสืบผิดวันที่กล่าวหาจำเลย และได้ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องขอแก้ฟ้องของโจทก์ คำร้องขอแก้ฟ้องของโจทก์ทำให้จำเลยเสียเปรียบ โดยหลงข้อต่อสู้คดีตามวันที่โจทก์กล่าวหาในฟ้องเดิม ศาลจะอนุญาตให้แก่ไม่ได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ อาญา มาตรา 164

ฎีกาที่ 404/2493 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเรียไรในที่สาธารณะสถาน ขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ. ควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2480 มาตรา 7 (ซึ่งบัญญัติว่า “การเรียไรในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะสถาน ฯลฯ จะทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”) จำเลย

ให้การปฏิเสธ ต่อมาเมื่อสืบพยานโจทก์ไปแล้ว 13 ปาก โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องมีความสำคัญว่า การกระทำของจำเลยเป็นการเรียไรเพื่อโรงเรียนอันเป็นสาธารณประโยชน์ ตาม พ.ร.บ.ควบคุม การเรียไร พุทธศักราช 2487 มาตรา 6 ซึ่งเป็นความผิดคนละอย่างต่างกับฟ้องเดิม กล่าวคือ “การเรียไรในที่สาธารณะสถานไม่จำเป็นจะต้องเป็นการเรียไรเพื่อสาธารณะประโยชน์” และ “การเรียไรเพื่อสาธารณะประโยชน์ก็ไม่จำเป็นจะต้องเรียไรในที่สาธารณะสถาน” จำเลยต่อสู้คดี มาแต่ต้นว่าไม่ได้เรียไรในที่สาธารณะสถาน ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต การที่โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้อง เปลี่ยนฐานความผิดโดยตั้งข้อหาขึ้นใหม่ ทำให้จำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่ผิดและทำให้จำเลยเสียเปรียบ ในการต่อสู้คดี เพราะจำเลยมิได้ชักค้ำพยานโจทก์ที่สืบมาแล้วในข้อที่โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้อง ศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง

ตัวอย่างที่วินิจฉัยว่า จำเลยไม่เสียเปรียบในการต่อสู้คดี หรือไม่หลงต่อสู้

ฎีกาที่ 755/2494 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฆ่าคนโดยเจตนา ระบุว่า เหตุเกิดเวลากลางวัน จำเลยให้การต่อสู้คดีว่ากระทำโดยป้องกันตัว เมื่อสืบพยานโจทก์และ พยานจำเลยเสร็จแล้วก่อนศาลพิพากษา โจทก์ขอแก้ฟ้องเป็นว่า เหตุเกิดเวลากลางคืน ที่ฟ้องว่า เหตุเกิดเวลากลางวันคลาดเคลื่อนไปเพราะความบกพร่องของผู้พิมพ์และผู้ตรวจ วินิจฉัยว่า จำเลยรับว่าได้ทำร้ายผู้ตายจริง แต่ทำโดยป้องกันตัว เห็นได้ชัดว่าจำเลยมิได้หลงข้อต่อสู้ ไม่มี ทางทำให้จำเลยเสียเปรียบ ศาลอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 164 และ เหตุที่โจทก์ขอแก้ฟ้องก็มีเหตุผลสมควรตามมาตรา 163

ฎีกาที่ 992/2494 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยฆ่าคนโดยเจตนาเมื่อวันที่ 23 กันยายน ตรงกับวันแรม 9 ค่ำ เดือน 10 พ.ศ. 2491 เวลากลางวัน จำเลยให้การปฏิเสธ ครั้นสืบพยาน โจทก์ได้ 2 ปาก โจทก์ขอแก้ฟ้องเป็นว่า เหตุเกิดเมื่อวันที่ 26 กันยายน ตรงกับวันแรม 9 ค่ำ เดือน 10 พ.ศ. 2491 เหตุที่ฟ้องผิดไปเพราะความเข้าใจผิดของพยานที่เปรียบเทียบวันที่กับวัน ขึ้นแรมผิด แล้วบอกให้ทนายทำฟ้อง ฝ่ายจำเลยคัดค้านว่าไม่ควรให้แก่ วินิจฉัยว่า โจทก์ขอแก้ รายละเอียดซึ่งต้องกล่าวในฟ้อง ย่อมไม่ถึงว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ ปรากฏว่าในชั้นยื่นคำร้องขอประกันตัว จำเลยกล่าวในคำร้องด้วยว่าผู้ตายก่อเหตุขึ้นก่อนโดย จะแทงจำเลย จำเลยจึงตีไป 1 ที เป็นการป้องกันตัว ดังนี้ จำเลยจึงหาได้หลงข้อต่อสู้ไม่ สมควร อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้อง

ฎีกาที่ 1967/2497 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเล่นการพนันสลากกินรวบโดยเป็นลูกค้า ชื่อสลาก ระหว่างสืบพยานโจทก์ โจทก์ขอเพิ่มเติมที่เกิดเหตุเพราะผู้พิมพ์พิมพ์ตกจากรางเดิม จำเลยคัดค้าน วินิจฉัยว่าจำเลยรับว่าจับสลากของกลางได้จากจำเลย จำเลยมิได้หลงข้อต่อสู้ใน

เรื่องสถานที่เกิดเหตุ ทั้งมีเหตุอันควรที่โจทก์จะขอเพิ่มเติมฟ้องด้วย ควรอนุญาตให้แก่ฟ้องได้

ฎีกาที่ 203/2540 เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยให้การปฏิเสธโดยมิได้อ้างฐานที่อยู่ แต่ประการใด ดังนั้นการที่โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องจากข้อความว่า “เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2537” เป็น “เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2537” จึงเป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าเป็นความผิดที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี มิใช่เป็นฟ้องที่บรรยายข้อเท็จจริงขาดองค์ประกอบความผิด โจทก์จึงชอบที่จะยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้ โดยจำเลยมิได้เสียเปรียบในการต่อสู้คดีหรือหลงข้อต่อสู้แต่ประการใด อีกทั้งในขณะที่ยื่นคำร้องดังกล่าว ศาลชั้นต้นยังมีพิพากษาคดี จึงนับว่ามีเหตุอันควรที่จะอนุญาต

ฟ้องที่ไม่ได้ระบุสถานที่เกิดเหตุ แม้จะไม่ชอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5) หากโจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำสั่งสืบพยานทั้งมีเหตุอันควรและจำเลยไม่หลงต่อสู้ ศาลก็มีอำนาจที่จะอนุญาตได้

ฎีกาที่ 1278/2492 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำผิด แต่ไม่ได้ระบุที่เกิดเหตุ หน้าที่จำเลยให้การปฏิเสธอ้างฐานที่อยู่ โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องโดยระบุที่เกิดเหตุ ให้เหตุผลว่า โจทก์พิมพ์ฟ้องขาดตกบกพร่องไปเพราะหลงลืม วินิจฉัยว่า คำฟ้องที่ขาดรายละเอียดอันเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำผิดนั้น ไม่ชอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 158 (5) ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ไขให้ถูกต้องก็ได้ตามมาตรา 161 และเมื่อมีเหตุอันควรโจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมรายละเอียดดังกล่าวก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตก็ได้ตามมาตรา 163 เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้คดีจึงห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามมาตรา 164 คำร้องของโจทก์ได้แสดงถึงเหตุที่ขอเพิ่มเติมรายละเอียดพอเห็นเป็นการสมควรที่จะอนุญาตและโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมในวันเดียวกับที่จำเลยยื่นคำให้การ จำเลยย่อมมีโอกาสจะต่อสู้คดีได้จนเต็มภูมิ ไม่มีเหตุจะว่าจำเลยได้หลงต่อสู้ในเรื่องสถานที่เกิดเหตุ อนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้อง

ฎีกาที่ 1526/2522 ข้อเท็จจริงปรากฏว่า โจทก์ยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2519 กล่าวหาว่าจำเลยกระทำผิด แต่ไม่ได้ระบุที่เกิดเหตุ จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลนัดสืบพยานโจทก์วันที่ 21 ธันวาคม 2519 ครั้นถึงวันนัด ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้งดสืบพยานโจทก์จำเลย แล้ววินิจฉัยว่าฟ้องไม่ระบุที่เกิดเหตุ พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ฎีกาต่อมา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 161 แต่เมื่อศาลสั่งประทับฟ้อง สอบถามคำให้การจำเลยและนัดสืบพยานโจทก์แล้ว ย่อมล่วงเลยเวลาที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง แม้โจทก์จะมีอำนาจยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องหรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้นตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 163 แต่หลังจาก

จำเลยให้การแล้ว โจทก์ก็มีไต่ถามคำร้องต่อศาลว่าจะจัดการอย่างไร การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นถูกต้องแล้ว

จะเห็นได้ว่าข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาฎีกา 2 เรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน กล่าวคือ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1276/ 2492 พอจำเลยให้การปฏิเสธอย่างฐานที่อยู่ และศาลชั้นต้นยังมิได้มีคำสั่งให้งดสืบพยานโจทก์จำเลย โจทก์ก็ขอเพิ่มเติมฟ้องทันที ส่วนตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1526/ 2522 เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์มิได้ขอเพิ่มเติมฟ้องแต่อย่างไร และเมื่อศาลนัดสืบพยานโจทก์ซึ่งเป็นเวลาห่างจากวันฟ้องถึง 18 วัน โจทก์ก็ได้จัดการแก้ไขข้อบกพร่องจนศาลมีคำสั่งให้งดสืบพยานโจทก์จำเลย

ผู้เสียหายที่เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ไม่มีอำนาจขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องให้นอกเหนือไปจากฟ้องเดิม

ฎีกาที่ 3833/2525 โจทก์ร่วมเข้ามาดำเนินคดีแก่จำเลยในคดีนี้ก็โดยอาศัยสิทธิตามฟ้องของพนักงานอัยการที่มีอยู่เดิม จึงไม่มีอำนาจขอแก้และเพิ่มเติมฟ้องให้นอกเหนือไปจากฟ้องของพนักงานอัยการ (ฎีกาที่ 1370/2522)

การขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การ

มาตรา 163 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อมีเหตุอันควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การของเขาก่อนศาลพิพากษา ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาตก็ให้ส่งสำเนาแก่โจทก์”

กฎหมายบัญญัติส่วนนี้ขึ้นก็เพื่อให้รับกับสิทธิของโจทก์ที่อาจขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้ตามมาตรา 163 วรรคหนึ่ง ดังนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การจึงทำนองเดียวกับการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง กล่าวคือ ต้องมีเหตุอันควร ต้องทำเป็นคำร้อง และต้องกระทำก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา ประกอบกับเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้

ฎีกาที่ 5254/2540 คำร้องขอแก้คำให้การก็ต้องแสดงเหตุอันควรมาในคำร้องตามป.วิ. อาญา มาตรา 163 วรรคสอง

มีข้อควรสังเกตว่า แม้สิทธิของจำเลยจะเป็นทำนองเดียวกับสิทธิของโจทก์ แต่เนื่องจากในคดีอาญาจำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ จะให้การหรือไม่ก็ได้ (ป.วิ. อาญา มาตรา 165, 172) ในทางปฏิบัติการพิจารณาว่าคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยจะมีเหตุอันควรหรือไม่ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือไม่ จึงไม่เคร่งครัดเหมือนอย่างกรณีโจทก์

ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ทั้งโจทก์ก็ไม่ถือว่าเป็นเหตุสำคัญ จึงมักไม่ตั้งใจโต้แย้งคัดค้าน

ตัวอย่างที่ศาลอนุญาตให้จำเลยแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การ

ฎีกาที่ ๑๗๗/๒๔๘๕ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานปล้นทรัพย์ ชั้นแรกจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลนัดสืบพยานโจทก์ประกอบคำให้การรับสารภาพ ก่อนถึงวันนัด จำเลยขอให้การใหม่ปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด วินิจฉัยว่า แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพแล้ว ก็ขอเปลี่ยนแปลงคำให้การใหม่ได้เพราะตามกฎหมายยอมให้ออกาสจำเลยต่อสู้คดีได้เต็มที่

ฎีกาที่ ๑๒๑๘/๒๕๐๑ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฆ่าคนโดยเจตนา จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพเสร็จในวันเดียวกับวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง และนัดอ่านคำพิพากษาในวันต่อไป ก่อนถึงวันอ่านคำพิพากษา จำเลยขอถอนคำให้การเดิม อ้างว่ามีไข้เป็นคำรับที่สมัครใจของจำเลย จำเลยถูกพนักงานสอบสวนบังคับขู่เข็ญให้รับ ไม่อาจขัดขืนได้ วินิจฉัยว่า ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง นั้น มีไข้ว่าก่อนเวลาที่ศาลชั้นต้นยังมีได้อ่านคำพิพากษาแล้ว ศาลต้องยอมอนุญาตให้จำเลยแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำให้การเสมอไป อันจะเป็นช่องทางประวิงคดีให้ล่าช้า ศาลจำต้องพิจารณาถึงเหตุผลอันสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมประกอบด้วย เฉพาะคดีนี้เดิมสอบสวนได้ความว่า จำเลยทำปิ่นลับถูกผู้ตายโดยประมาท ต่อมาสืบสวนได้ความว่าจำเลยฆ่าผู้ตายโดยเจตนา การสอบสวนทั้งสองคราวจึงขัดกัน และตามรายงานการชันสูตรพลิกศพบันทึกไว้ว่า ผู้ตายถูกกระสุนปืนโดยการยื้อแย่งปืนกันดู เผอิญปิ่นลับถูกตัวเองตาย จึงทำให้เกิดเหตุผลอันควรสงสัยว่า ความจริงนั้นมียู้อย่างไร ทั้งจำเลยอ้างว่ามีไข้เป็นคำรับที่สมัครใจ จึงมีเหตุผลอันสมควรอนุญาตให้จำเลยถอนคำให้การเดิมได้

ฎีกาที่ ๒๑๑๕/๒๕๑๕ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าผู้อื่น จำเลยให้การรับสารภาพและไม่ต้องการทนาย ครั้นถึงวันนัดสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพ จำเลยแต่งทนายความพร้อมทั้งยื่นคำร้องว่า จำเลยให้การรับสารภาพโดยเข้าใจผิดและไม่ตรงต่อความจริง ขอถอนคำให้การเดิม และขอให้การใหม่ปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด วินิจฉัยว่า เหตุผลในการขอแก้คำให้การ ประกอบกับขณะให้การรับสารภาพจำเลยไม่มีทนาย นับว่าเป็นเหตุอันสมควร ทั้งในคดีอาญาจำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีได้เต็มที่ จะให้การต่อสู้คดีอย่างไรหรือไม่ก็ได้ ตามรูปคดีสมควรอนุญาตให้จำเลยแก้คำให้การได้

ฎีกาที่ ๒๓๓/๒๕๒๔ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในคดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลเลื่อนคดีไปนัดอ่านคำพิพากษา เพราะโจทก์เห็นชอบด้วยที่ให้โอกาสจำเลยหาเงินมาผ่อนชำระหนี้เพื่อโจทก์จะถอนฟ้อง ก่อนถึงวันนัดอ่านคำพิพากษา

จำเลยขอถอนคำให้การเดิม และขอให้การใหม่ปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด วินิจฉัยว่า จำเลยขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การก่อนศาลพิพากษาเมื่อศาลเห็นสมควรก็อนุญาตได้ และกฎหมายหาได้จำกัดว่าจำเลยมีสิทธิขอแก้คำให้การได้เพียงครั้งเดียว คดีนี้เป็นกรณีความผิดอันยอมความได้ ศาลชั้นต้นเห็นว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ตามกฎหมาย กล่าวคือ มิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ย่อมมีเหตุอันควรที่จะอนุญาตให้จำเลยแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การ

ตัวอย่างที่ศาล ไม่อนุญาตให้จำเลยแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การ

ฎีกาที่ 555/2501 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกง จำเลยให้การรับสารภาพเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2500 ศาลนัดอ่านคำพิพากษาวันที่ 30 เดือนเดียวกัน วันที่ 24 กรกฎาคม 2500 จำเลยยื่นคำร้องขอถอนคำให้การเดิมโดยอ้างว่าเพราะสำคัญผิด วินิจฉัยว่า จำเลยให้การรับสารภาพและคู่ความตกลงไม่สืบพยาน จนศาลนัดอ่านคำพิพากษา นับว่าคดีเสร็จสำนวนแล้วตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 176 ถ้าจะอนุญาตให้จำเลยถอนคำให้การและสืบพยานตามข้อต่อสู้ใหม่ โดยเหตุผลที่จำเลยอ้างว่าเพราะความสำคัญผิดเนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจเกลี้ยกล่อมให้จำเลยรับ นับว่าเป็นเหตุอันไม่สมควรที่จะอนุญาตทั้งจะทำให้การพิจารณาต้องล่าช้าเสียเวลาโดยใช้เหตุ จึงเห็นว่าคดีไม่มีเหตุสมควรที่จะอนุญาต (ฎีกาที่ 4646/2531 และ ฎีกาที่ 3963/2532)

ฎีกาที่ 667/2508 ป.วิ. อาญา มาตรา 163 ให้โอกาสแก่โจทก์จำเลยที่จะขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง หรือคำให้การ ก่อนศาลพิพากษาได้ในเมื่อมีเหตุอันสมควร แต่ถึงแม้จะมีเหตุอันสมควรกฎหมายก็ยังให้อยู่ในดุลพินิจของศาลอีกชั้นหนึ่งว่าสมควรจะอนุญาตหรือไม่ จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล ศาลชั้นต้นเห็นว่าเพื่อให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว จึงจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ปฏิเสธ และนัดตัดสินเนิ่นนานไป 7 วันเพื่อประสานกับคดีที่ให้โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธใหม่ ซึ่งถ้าศาลไม่สั่งเช่นนั้นจำเลยที่ 1 ก็จะถูกศาลพิพากษาลงโทษโดยไม่อาจยื่นคำให้การใหม่ ดังนี้ เมื่อพิเคราะห์ประกอบกับความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ไม่อนุญาตให้จำเลยแก้คำให้การ

ฎีกาที่ 6210/2541 โจทก์ฟ้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกง จำเลยให้การรับสารภาพ ระหว่างศาลชั้นต้นนัดฟังคำพิพากษา จำเลยขอแก้ไขคำให้การเป็นปฏิเสธ ศาลฎีกา วินิจฉัยว่า จำเลยสามารถขอแก้คำให้การได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควร มิใช่เป็นไปตามอำเภอใจของจำเลย อีกทั้งเป็นดุลพินิจของศาลเห็นสมควรจึงอนุญาตให้แก้ได้ การที่จำเลยขอแก้คำให้การเพื่อประวิงคดี จึงไม่มีเหตุอันควร ศาลไม่อนุญาตให้จำเลยแก้คำให้การ

การไต่สวนมูลฟ้อง

มาตรา 2 (12) ให้คำนิยามไว้ว่า “การไต่สวนมูลฟ้อง” หมายความว่า กระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา

วัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้องก็เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาเหตุคดีของโจทก์ในเบื้องต้นเสียก่อนว่า มีมูลพอที่ศาลจะรับไว้พิจารณาหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งจากโจทก์ หรือป้องกันความเข้าใจผิดของโจทก์ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เช่น ฟ้องของโจทก์อาจไม่มีมูลเป็นความผิดทางอาญาแต่เป็นเพียงความรับผิดชอบในทางแพ่ง หรือบางกรณีคดีของโจทก์มีมูลเป็นความผิดทางอาญา แต่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมายืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดเป็นต้น ในกรณีดังกล่าวหากศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน อาจทำความเดือดร้อนและเป็นภาระแก่จำเลยโดยไม่จำเป็น เพราะเมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว จำเลยต้องมาศาลและยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งอาจต้องมีประกันหรือหลักประกันด้วย มิฉะนั้นจำเลยก็จะถูกขังในระหว่างพิจารณาคดีจนกว่าศาลจะพิพากษายกฟ้อง

อย่างไรก็ดี ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาลจะไม่ดำเนินการไต่สวนถึงขนาดที่ต้องทราบโดยแน่ชัดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ดังเช่นที่โจทก์ต้องทำในชั้นพิจารณา

ฎีกาที่ 1297/2501 ในการไต่สวนมูลฟ้องนั้น มีความประสงค์แต่เพียงว่า คดีพอมูลตามข้อกล่าวหาในฟ้องหรือไม่เท่านั้น หากพอมูล ศาลก็ประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในมาตรา 162 ว่า ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะสั่งไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร ส่วนในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องเสมอ วิธีการในการไต่สวนมูลฟ้องและฐานะของจำเลยในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องมีข้อแตกต่างกัน ระหว่างคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์กับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ซึ่งจะได้แยกพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

มาตรา 165 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยมีฐานะเป็นจำเลย โดยเป็นจำเลยทันทีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาล

(2) การไต่สวนมูลฟ้องต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังนั้น จำเลยจึงต้องมาศาลหรือถูกคุมตัวมาศาลในวันไต่สวนมูลฟ้อง และอยู่ในห้องพิจารณาคดีตลอดเวลาที่ทำการไต่สวนมูลฟ้อง ข้อที่ว่า "ให้จำเลยมาศาล" หมายถึงกรณีที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลย แล้วศาลนัดหรือออกหมายเรียกให้จำเลยมาในวันไต่สวนมูลฟ้อง ส่วนข้อที่ว่า "ให้คุมตัวจำเลยมาศาล" หมายถึงกรณีที่พนักงานอัยการได้นำตัวจำเลยมาส่งศาลแล้วในวันฟ้อง และศาลได้สั่งขังจำเลยไว้ตามมาตรา 71 ในวันไต่สวนมูลฟ้องศาลจึงเบิกจำเลยจากที่คุมขังแล้วคุมตัวมาศาลเพื่อให้มาฟังการพิจารณา

ข้อที่กฎหมายบัญญัติว่า ในวันไต่สวนมูลฟ้อง "ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป" นั้น ในทางปฏิบัติเมื่อศาลรับฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์แล้ว แม้จะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง ศาลก็จะส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยในวันที่ศาลรับฟ้องนั่นเอง หากได้รอไว้ส่งในวันไต่สวนมูลฟ้องไม่

ฎีกาที่ 515/2491 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ แต่มิได้ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล โดยอ้างว่าติดตามตัวจำเลยไม่พบ ขอให้ศาลออกหมายจับจำเลยมาพิจารณาลงโทษ วินิจฉัยว่า ป.วิ. อาญาให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับกุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาได้ และมาตรา 141 ตอนท้าย บัญญัติว่า "ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ฯลฯ" ประกอบกับมาตรา 165 มีความว่า ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ฉะนั้น เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลจึงเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการโจทก์จะต้องนำตัวจำเลยมาศาล และถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมา ศาลอาจไม่รับประทับฟ้อง เพราะถ้าศาลรับฟ้องและออกหมายจับตามมาตรา 169 ก็เป็นการยึดอายุความอันเป็นผลร้ายแก่จำเลย เมื่อเจ้าพนักงานยังมีอำนาจที่จะดำเนินการเพื่อเอาตัวจำเลยมาส่งศาลพร้อมฟ้องได้ ก็ไม่ชอบที่ศาลจะรับประทับฟ้องและออกหมายจับให้ (อ้างฎีกาที่ 126/2489 และฎีกาที่ 1133/2493)

ฎีกาที่ 1497/2496 ผู้เสียหายฟ้องจำเลยฐานทำร้ายร่างกาย จำเลยมีประกันตัวไปต่อมาพนักงานอัยการฟ้องจำเลยในมูลกรณีเดียวกัน เช่นนี้ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลที่จะ

เรียกตัวจำเลยจากนายประกันได้ พนักงานอัยการไม่ต้องส่งตัวจำเลยพร้อมกับฟ้อง

ฎีกาที่ 766/2504 จำเลยต้องชั่งตามอำนาจศาลอยู่ในคดีหนึ่งแล้วหลบหนีไป ต่อมาพนักงานอัยการจะฟ้องจำเลยผู้นั้นเป็นอีกคดีหนึ่งโดยไม่มีตัวจำเลยมาส่งศาลพร้อมฟ้อง ไม่ได้ (ฎีกาที่ 1020/2518)

ฎีกาที่ 1735/2514 ศาลชั้นต้นรับฝากขังผู้ต้องหาไว้จากพนักงานสอบสวนและออกหมายขังไว้แล้ว ต่อมาผู้ต้องหาหลบหนีไปเสียก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้อง เช่นนี้นับได้ว่าจำเลยเป็นผู้อยู่ในอำนาจศาลในคดีนั้นแล้ว แม้พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องโดยไม่มีตัวจำเลย ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะรับฟ้องไว้ดำเนินการต่อไป

ฎีกาที่ 2756/2524 ศาลชั้นต้นรับฝากขังผู้ต้องหาไว้จากพนักงานสอบสวนและออกหมายขังไว้ ต่อมาพนักงานอัยการยื่นฟ้องในวันสุดท้ายที่ครบกำหนดฝากขัง ศาลชั้นต้นสั่งคืนฟ้องให้โจทก์แก้ไขให้ถูกต้อง พนักงานอัยการยื่นคำฟ้องใหม่ในวันรุ่งขึ้น ศาลชั้นต้นสั่งว่าโจทก์ยื่นฟ้องเมื่อจำเลยหลุดพ้นจากการควบคุมตามหมายขังระหว่างสอบสวนของศาลแล้ว เมื่อโจทก์ไม่นำตัวจำเลยมาศาลพร้อมกับยื่นคำฟ้อง จึงไม่รับฟ้อง

ฎีกาที่ 2797/2529 การฟ้องคดีอาญาต่อห้างหุ้นส่วนซึ่งเป็นนิติบุคคล จะต้องมีส่วนผู้จัดการซึ่งเป็นผู้แทนห้าง จึงจะดำเนินคดีได้ เพราะถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการไม่อยู่ในขณะฟ้อง ต้องถือว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีตัวอยู่อย่างสมบูรณ์ตามกฎหมาย และต้องถือว่าไม่มีตัวจำเลยมาศาลในวันฟ้อง ศาลรับฟ้องไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 165 ฉะนั้น คดีนี้เมื่อขณะฟ้อง ช. หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยไม่อยู่ โดยไปต่างประเทศ โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง (คดีนี้พนักงานอัยการเป็นโจทก์)

เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง คือเชื่อว่าบุคคลที่มาศาลหรือถูกคุมตัวมาศาลเป็นจำเลยตามที่โจทก์ระบุไว้ในฟ้อง ศาลก็จะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ ถ้าจำเลยให้การอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นการรับสารภาพหรือปฏิเสธ ศาลก็จะจดไว้ในแบบพิมพ์คำให้การจำเลย แต่จำเลยอาจทำคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรยื่นต่อศาลพร้อมด้วยสำเนาก็ได้ ซึ่งศาลจะรับไว้และส่งสำเนาให้โจทก์ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะไม่จดคำให้การของจำเลยอีก แต่ศาลจะสอบถามจำเลยเพื่อให้ยืนยันว่า ข้อความในคำให้การที่จำเลยทำยื่นต่อศาลนั้นตรงกับความจริงของจำเลยจริงหรือไม่ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 162 วรรคท้าย ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ศาลจะจดยางงานกระบวนการพิจารณาไว้ ในกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ยอมให้การ ศาลจะดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป โดยให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

(3) จำเลยไม่มีสิทธินำพยานมาสืบ แต่มีสิทธิต่อสู้คดี นอกจากการนำพยานมาสืบ

แล้ว จำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีของโจทก์ได้ทุกอย่างเช่นเดียวกับในชั้นพิจารณา เป็นต้นว่า คัดค้านการดำเนินกระบวนการพิจารณาของโจทก์ที่ไม่ถูกต้อง หรือชักค้ำพยานโจทก์เพื่อทำลายน้ำหนักคำพยาน หนึ่งใน การต่อสู้คดีนั้น จำเลยจะกระทำด้วยตนเองหรือจะแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตนก็ได้ เหตุที่ห้ามจำเลยนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพราะในชั้นนี้เป็นการพิจารณาฟ้องของโจทก์เพียงฝ่ายเดียวว่า คดีมีมูลพอที่ศาลจะรับไว้พิจารณาหรือไม่

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์

มาตรา 165 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องโดยตั้งทนายให้ชักค้ำพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่ตั้งทนายมาชักค้ำพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามค่าให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ มีสาระสำคัญ ดังนี้

- (1) ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย
- (2) การไต่สวนมูลฟ้องอาจทำกลับหลังจำเลยได้ เพราะถือว่าเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จึงไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเหมือนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ อย่างไรก็ดีเมื่อโจทก์ยื่นฟ้องและศาลสั่งให้นัดไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ศาลจะส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลย พร้อมกับแจ้งวันนัดไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยทราบ ส่วนจำเลยจะมาฟังการไต่สวนหรือไม่ก็ได้ ถ้าจำเลยมาจำเลยจะตั้งทนายให้ชักค้ำพยานโจทก์ก็ได้ หรือแม้จำเลยจะไม่มาฟังการไต่สวน จำเลยก็ยังมิตสิทธิที่จะตั้งทนายให้มาชักค้ำพยานโจทก์
- (3) ในการต่อสู้คดี จำเลยมีสิทธิเพียงชักค้ำพยานโจทก์โดยจะชักค้ำตนเองหรือจะตั้งทนายมาชักค้ำก็ได้ ยี่หนึ่งเนื่องจากจำเลยยังมีได้มีฐานะเป็นจำเลย จำเลยจึงยังไม่ต้องให้การในชั้นนี้ และกรณีเป็นทำนองเดียวกันกับคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จำเลยไม่มีสิทธินำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง อย่างไรก็ดีในการชักค้ำพยานโจทก์ หากจำเลยยื่นพยานหลักฐานใดเพื่อประโยชน์ในการชักค้ำพยานโจทก์ศาลย่อมรับไว้ได้ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่จำเลยนำพยานมาสืบ

ฎีกาที่ 604/2492 ในการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญา โจทก์จะอ้างแต่คำพยานบุคคลในสำนวนแพ่งมาใช้ชั้นแก่จำเลยแทนพยานบุคคลที่จะมาเบิกความในการไต่สวนคดีอาญาหาได้

ไม่ เพราะไม่ชอบด้วยวิธีไต่สวนคดีอาญาซึ่งศาลจะต้องฟังคำพยานสำหรับคดีนั้น ๆ เมื่อโจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยานบุคคล ก็เป็นอันไม่มีพยานในสำนวน ต้องนับว่าคดีไม่มีมูล

ฎีกาที่ 904/2522 ทนายจำเลยส่งเอกสารเพื่อประกอบการซักค้านพยานโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานโจทก์ที่ตอบคำถามค้านซึ่งทนายจำเลยถามได้ เมื่อการซักค้านนี้พาดพิงไปถึงเอกสารใดซึ่งพยานได้ตรวจดูและให้การยอมรับแล้ว ทนายจำเลยย่อมส่งเอกสารนั้นเข้าประกอบถ้อยคำของพยานโจทก์ได้ หาใช่เป็นเรื่องจำเลยนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องอันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ. อาญา 165 วรรคสองไม่ เอกสารดังกล่าวจึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ (ฎีกาที่ 759/2508)

ฎีกาที่ 2482/2527 เอกสารที่ทนายจำเลยใช้ถามค้านพยานโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อพยานโจทก์ได้ตรวจดูและรับรองความถูกต้องบางส่วน ทั้งเป็นเอกสารราชการที่มีเจ้าหน้าที่รับรองความถูกต้องแล้ว จำเลยมีอำนาจที่จะส่งศาลประกอบการถามค้านได้ ไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่จำเลยนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลรับฟังเอกสารดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณาได้ (ฎีกาที่ 4030/2532)

เมื่อศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้ว หากเห็นว่าคดีขาดอายุความก็พิพากษายกฟ้องได้ตามมาตรา 161 ไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน (ฎีกาที่ 1954/2530)

ฎีกาที่ 2722/2541 ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องโดยไม่นัดไต่สวนมูลฟ้องหรือนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้องโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้องหรือไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้องก็ได้ทั้งสิ้นเพราะเป็นดุลพินิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและชอบด้วยกฎหมาย เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ชัดเจนว่าการกระทำของจำเลยไม่มีความผิด ศาลชั้นต้นก็พิพากษายกฟ้องโดยมิต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนได้

กรณีทวิวินิจฉัยว่า จำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย

ฎีกาที่ 1294/2509 ในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่า ฟ้องไม่สมบูรณ์ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 158 และ ป. อาญา มาตรา 172 (ฐานแจ้งความเท็จ) สั่งงดสืบพยาน แล้วพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาต่อไปว่าคดีมีมูลหรือไม่ แล้วสั่งใหม่ตามรูปคดี เช่นนี้ จำเลยฎีกาไม่ได้ เพราะยังมีได้เข้ามาสู่ฐานะคู่ความ

ฎีกาที่ 204/2512 ในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่า ฟ้องของโจทก์เคลือบคลุม พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป แล้วมีคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ตามรูปคดี เช่นนี้ จำเลยฎีกาไม่ได้เพราะยังมีฐานะเป็นจำเลย

คำสั่งคำร้องที่ 680/2514 ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาต่อศาล ศาลชั้นต้นสั่งว่าคดีพอวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง แล้วมีคำสั่งให้ยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ดังนี้ ถือว่าจำเลยยังไม่มีฐานะเป็นคู่ความ จึงไม่มีสิทธิฎีกา

ฎีกาที่ 2046/2525 ศาลชั้นต้นนัดไต่สวนมูลฟ้อง แล้วสั่งงดการไต่สวน และวินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดทางอาญา ให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดี เช่นนี้ จำเลยฎีกาไม่ได้ เพราะก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้นตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 165 ฉะนั้น ในชั้นนี้จำเลยจึงยังไม่มีฐานะเป็นคู่ความ (คำสั่งคำร้องที่ 123/2522, ฎีกาที่ 3276/2527, ฎีกาที่ 371/2530 และฎีกาที่ 1221/2530)

โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้อง

มาตรา 166 บัญญัติว่า “ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แต่ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ จะสั่งเลื่อนคดีไปก็ได้

คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นได้ว่ามิเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่

ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนี้ในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว”

ข้อที่กฎหมายบัญญัติว่า “ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด” คำว่า “กำหนดนัด” หมายถึงกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้อง (หรือกำหนดนัดพิจารณาตามนัยแห่งมาตรา 181) ดังนั้น หากเป็นเรื่องที่ให้โจทก์มาศาลเพื่อกำหนดวันพิจารณา แล้วโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ศาลจะยกฟ้องโจทก์ตามมาตรา 166 ไม่ได้

ฎีกาที่ 327/2483 คำว่า “ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด” ในมาตรา 166 แห่ง

ป.วิ. อาญา หมายถึงไม่มาตามกำหนดนัดไต่สวนหรือกำหนดนัดพิจารณา เพียงแต่โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดเพื่อฟังกำหนดวันพิจารณา จะยกฟ้องโจทก์เสียนั้นไม่ชอบ

ฎีกาที่ 1298/2500 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่า คดีมีมูล ให้ประทับฟ้องหมายเรียกจำเลยมาแก้คดี เจ้าหน้าที่ศาลนัดให้จำเลยมาแก้คดีวันที่ 22 มีนาคม 2499 และให้โจทก์ลงชื่อทราบวันนัด ถึงวันนัด จำเลยมาศาลและยื่นคำให้การปฏิเสธ ส่วนโจทก์ไม่มาศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณาโดยทิ้งฟ้อง จึงให้จำหน่ายคดี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณาโดยทิ้งฟ้อง จึงให้จำหน่ายคดี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าศาลชั้นต้นให้จำเลยมาแก้คดี ไม่เป็นกิจลักษณะว่าศาลจะออกนั่งพิจารณาคดีอ่านฟ้องและถามจำเลยในวันนั้น จะถือว่าเป็นการนัดพิจารณายังไม่ได้ ถ้าโจทก์ทราบนัดแล้วไม่มา ไม่เรียกว่าขาดนัดพิจารณาและไม่ใช้ทิ้งฟ้อง

ฎีกาที่ 890/2516 ศาลชั้นต้นนัดฟังประเด็นกลับ ครั้นถึงวันนัดโจทก์ไม่มาศาล แม้จะอยู่ในระหว่างการสืบพยานโจทก์ ศาลก็จะสั่งงดสืบพยานโจทก์หาได้ไม่ เพราะวันนัดฟังประเด็นกลับมิใช่วันนัดสืบพยาน

ฎีกาที่ 1256/2521 โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานจำเลย โจทก์ไม่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อศาล โจทก์คงเสียสิทธิชก้านพยานจำเลยเท่านั้น จะยกฟ้องโจทก์เพราะเหตุนี้ไม่ได้

ฎีกาที่ 127/2524 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ศาลชั้นต้นสั่งรับฟ้อง กับสั่งว่าจ่ายสำเนาวันนี้ นัดพิจารณาเวลา 11.30 นาฬิกา เช่นนี้เป็นการส่งลอยๆ ไม่เป็นกิจลักษณะว่านัดพิจารณาอะไรและนัดพิจารณาหลังจากโจทก์ยื่นฟ้องเพียง 1 ชั่วโมงเศษ เป็นเวลากะทันหันยากที่โจทก์จะปฏิบัติได้ทันทั่วทั้งที่ จะยกฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 166, 181 ไม่ได้

ฎีกาที่ 227/2527 การที่โจทก์ไม่มาศาลหลังจากสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว ศาลยกฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 166 ได้

ฎีกาที่ 410/2528 นายโจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีต่อศูนย์หน้าบัลลังก์ของศาลชั้นต้น เมื่อเวลา 9 นาฬิกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องโจทก์เมื่อเวลา 9.05 นาฬิกา โดยอ้างว่าโจทก์ไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นชอบที่จะพิจารณาคำร้องของโจทก์เสียก่อนว่าสมควรจะให้เลื่อนคดีหรือไม่ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องโจทก์โดยไม่พิจารณา คำร้องขอเลื่อนคดีที่ได้ยื่นไว้ก่อนที่จะมีคำสั่ง เป็นการมีคำสั่งผิดขั้นตอนไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณา จึงต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาเสียใหม่ให้ถูกต้อง

ฎีกาที่ 3754/2530 โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ศาลชอบที่จะพิพากษายกฟ้องโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยจะมาศาลในวันนั้นด้วยหรือไม่

ฎีกาที่ 253/2531 ศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องตามวันเวลาที่นายโจทก์ขอ ถึงวันนัดนายโจทก์มาศาล ส่วนตัวโจทก์ไม่มา นายโจทก์คิดว่าความหลายคดีในศาลเดียวกัน

แต่มีได้แจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบ ดังนี้เมื่อนายโจทก์ไม่เข้าห้องพิจารณาตามกำหนดนัด ก็ถือว่าไม่มาศาลตามกำหนดนัดนั้นเอง นายโจทก์จะอยู่ในบริเวณศาลหรือไม่ ทาใช้ข้อสำคัญไม่

ฎีกาที่ 947/2533 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างต่ำ จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ศาลชั้นต้นจรรยาบรรณพิจารณาว่าคู่ความไม่สืบพยานโดยที่ พนักงานอัยการโจทก์ไม่ได้อยู่ในศาลขณะนั้น ดังนี้ ศาลจะพิพากษายกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166, 181 ไม่ได้ เพราะถึงแม้โจทก์จะมาศาลในวันนั้นคดีก็ไม่อาจสืบพยานได้ ศาลชั้นต้นขอที่จะต้องเลื่อนการพิจารณาคดีไป แล้วนัดสืบพยานโจทก์ในภายหลัง

ฎีกาที่ 1726/2534 ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แม้โจทก์จะสืบพยานไปบ้างแล้ว ถ้าโจทก์ ไม่มาศาลในวันนัดครั้งต่อไป ศาลก็ต้องยกฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 (ฎีกาที่ 5564/2534 และฎีกาที่ 1214/2538)

คำว่า “โจทก์” หมายความว่ารวมถึง “ทนายโจทก์” ด้วย ดังนั้น หากโจทก์ไม่มาตาม กำหนดนัด แต่ทนายโจทก์มา ศาลจะยกฟ้องโจทก์ตามมาตรา 166 ไม่ได้ (ฎีกาที่ 872/2492 และฎีกาที่ 1382/2492)

ฎีกาที่ 1519/2497 ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ วันพิจารณาพนักงาน อัยการขาดนัด แต่โจทก์ร่วมมา ดังนี้ จะยกฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 166, 181 ไม่ได้

ฎีกา 5461/2534 ศาลมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดีของโจทก์ที่ 1 ที่ 2 เข้ากับคดีที่ โจทก์ที่ 3 เป็นโจทก์ฟ้อง เมื่อถึงวันนัดสืบพยานโจทก์ร่วมทั้งสาม แม้โจทก์ที่ 3 มาศาล ก็หาทำให้โจทก์ที่ 1 ที่ 2 หลุดพ้นจากหน้าที่ที่ต้องมาศาลตามกำหนดนัด ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 166 ไม่ได้

คำร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 166 นั้น โจทก์จะต้องร้องขอ ภายใน 15 วัน นับแต่วันศาลยกฟ้อง มิใช่ นับแต่วันที่โจทก์ทราบคำสั่ง (ฎีกาที่ 1409/2529)

ฎีกาที่ 2595/2539 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2537 โจทก์ มายื่นคำร้องขอเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2537 จึงเกินกำหนดเวลา แม้จะฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้รับมอบอำนาจโจทก์จดวันนัดผิดและแจ้งให้ทนายโจทก์ทราบ ก็เป็นความผิดของโจทก์เอง ไม่ใช่เหตุที่โจทก์จะไม่ต้องยื่นคำร้องภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้อง

ในกรณีที่ศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ จะนำคดีนั้นมาฟ้องใหม่ไม่ได้ แต่ถ้าคดีนั้นเป็นคดีที่ราษฎรเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้นเป็นโจทก์และ มิใช่เป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นอีกตามมาตรา 166 วรรคท้าย

ฎีกาที่ 816/2523 ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องความผิดต่อส่วนตัว ศาลยกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 166 วรรคสอง แต่ได้ถอนคำร้องเสีย จึงเท่ากับไม่มีการยื่นคำร้อง โจทก์จะเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับ พนักงานอัยการที่ฟ้องจำเลยเกี่ยวกับเช็คพิพาทไว้แล้วอีกไม่ได้ และสิทธิของพนักงานอัยการ ที่ยื่นฟ้องจำเลยในมูลกรณีเดียวกันไว้แล้วเป็นอันระงับไป โดยไม่ต้องคำนึงว่าพนักงานอัยการ ฟ้องก่อนหรือหลังจากที่ศาลยกฟ้องคดีของโจทก์ร่วม และเนื่องจากพนักงานอัยการถูกตัดอำนาจ ฟ้อง ย่อมจะดำเนินคดีต่อไปไม่ได้ ชอบที่ศาลจะยกฟ้องของโจทก์และโจทก์ร่วมในคดีนี้เสีย โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่

กรณีที่ทนายโจทก์มาตามกำหนดนัด แต่พยานโจทก์ไม่มา ซึ่งศาลจะยกฟ้องตาม มาตรา 166 วรรคแรกไม่ได้นั้น ศาลอาจยกฟ้องโดยเหตุที่โจทก์ไม่มีพยานมาสืบได้ และโจทก์ จะขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไม่ได้ เพราะมิใช่เป็นการยกฟ้องตามมาตรา 166 ทั้งจะนำคดีนั้น มาฟ้องใหม่ก็ไม่ได้เช่นกัน

ฎีกาที่ 1382/2492 ทนายโจทก์มาศาล แต่ไม่มีพยานมาสืบ จะเรียกว่าโจทก์ขาดนัด ไม่ได้ แต่ศาลถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ จึงพิพากษายกฟ้อง เช่นนี้ อัยการโจทก์จะยื่นฟ้อง กรณีความผิดเรื่องนั้นใหม่ ไม่ได้

ฎีกาที่ 1739/2528 โจทก์และพยานไม่มาศาล แต่ทนายโจทก์มอบฉันทะให้เสมียนทนาย นำคำร้องมายื่นต่อศาลขอเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนและถือว่าโจทก์ ไม่มีพยานมาเพื่อไต่สวนให้เห็นว่าคดีโจทก์มีมูล พิพากษายกฟ้อง ดังนี้ โจทก์จะมาร้องขอให้ ยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 มิได้ เพราะมิใช่เป็นกรณีที่ศาลยกฟ้อง เพราะเหตุโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด

หากศาลพิพากษายกฟ้องโดยไม่ชอบด้วยมาตรา 166 เช่น โจทก์ไม่มาตามกำหนด นัดเพื่อฟังกำหนดวันพิจารณา แล้วศาลพิพากษายกฟ้องโดยอ้างมาตรา 166 โจทก์มีสิทธิ อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 166 วรรคสอง ก่อน (ฎีกาที่ 1570/2515)

ฎีกาที่ 794/2540 ข้อเท็จจริงยังเป็นข้อโต้แย้งกันอยู่ว่า โจทก์ทราบกำหนดวันนัดสืบ พยานโจทก์หรือไม่ ศาลชั้นต้นยกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 181 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า โจทก์ยื่นคำร้องขอยกคดีขึ้น พิจารณาใหม่เกินกว่ากำหนด 15 วัน นับแต่วันศาลยกฟ้อง จึงให้ยกคำร้อง โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่แล้ว พิพากษาไปตามรูปคดี จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หากฟังว่าโจทก์ไม่ทราบกำหนดวันนัดสืบพยานโจทก์ กรณีก็ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลยกฟ้อง ดังนั้นการที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้องของโจทก์โดยถือว่าโจทก์ทราบวันสืบพยานแล้ว และการที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่โดยมิได้ให้ศาลชั้นต้นไต่สวนพยานหลักฐานให้สิ้นกระแสความก่อน จึงเป็นการไม่ชอบ พิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้นและคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ของโจทก์และไต่สวนคำร้องดังกล่าว แล้วมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดี

เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องโดยชอบด้วยมาตรา 166 หากโจทก์ประสงค์จะให้ศาลชั้นต้นยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โจทก์จะต้องปฏิบัติตามวรรคสอง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ศาลชั้นต้นพิจารณาสั่งเสียชั้นหนึ่งก่อน โจทก์จะอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ทันทีไม่ได้

ฎีกาที่ 2109/2529 ศาลชั้นต้นนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 วรรคหนึ่ง โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์สั่งให้ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องของโจทก์ต่อไป โดยอ้างว่าโจทก์มาศาลและรอทนายโจทก์อยู่ที่ชั้นล่าง มิได้ขึ้นไปห้องพิจารณาซึ่งอยู่ชั้นบน เมื่อทนายโจทก์มาถึงก็พากันขึ้นไปห้องพิจารณา ปรากฏว่าศาลมีคำสั่งยกฟ้องแล้ว ดังนี้ เป็นเรื่องที่โจทก์ขอให้ศาลชั้นต้นยกคดีของโจทก์ขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่ตามมาตรา 166 วรรคสอง โจทก์จะต้องทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นเพื่อศาลจะได้สั่งไต่สวนคำร้องให้ปรากฏข้อเท็จจริงแล้วพิจารณาสั่ง หากศาลชั้นต้นเห็นว่าไม่มีเหตุสมควรและสั่งให้ยกคำร้องของโจทก์ เช่นนี้โจทก์จึงจะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้ยกคำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ได้ การที่โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์สั่งให้ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องของโจทก์เป็นการปฏิบัติข้ามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจรับอุทธรณ์ของโจทก์ไว้วินิจฉัย พิพากษาให้ยกอุทธรณ์

ฎีกาที่ 5049/2533 ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2532 เพราะโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ต่อมาวันที่ 12 พฤษภาคม 2532 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างว่าโจทก์ไม่ทราบกำหนดวันนัดสืบพยานโจทก์ กรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลยกฟ้อง ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 วรรคสอง ประกอบมาตรา 181 แต่อย่างไรพิพากษาให้

ศาลชั้นต้นรับคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ของโจทก์และไต่สวนคำร้องดังกล่าว แล้วมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดี

ในกรณีที่โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้องหรือกำหนดนัดพิจารณาซึ่งศาลชอบที่จะยกฟ้องตามมาตรา 166 หรือมาตรา 181 และโจทก์มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน 15 วันนั้น แม้ศาลชั้นต้นจะยกฟ้องโดยอ้างเหตุว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสู้ ก็ไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ (ฎีกาที่ 195/2528, ฎีกาที่ 772/2528 และฎีกาที่ 3250/2534)

อนึ่ง ในกรณีที่โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้องหรือกำหนดนัดพิจารณาและศาลยกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง ก็จะเป็นผลให้โจทก์หมดสิทธิที่จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกตามมาตรา 166 วรรคท้าย แต่หากศาลสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์ตาม ป.วิ. แห่งมาตรา 132 (1), 174 (2) ประกอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 15 แทนการยกฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 วรรคหนึ่ง โจทก์ก็มีสิทธินำคดีมาฟ้องใหม่ได้

ฎีกาที่ 162, 163/2508 โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลจะสั่งให้จำหน่ายคดีตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 132, 174 ประกอบ ป.วิ. อาญา มาตรา 15 ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะเมื่อโจทก์ทั้งฟ้องก็เท่ากับโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย ศาลชั้นต้นควรพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 แต่เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี และคำสั่งนั้นถึงที่สุด ผลแห่งคดีจึงเป็นว่าศาลสั่งจำหน่ายคดี ซึ่งไม่ทำให้สิทธินำคดีมาฟ้องใหม่ระงับไปตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 39 (4) โจทก์นำคดีมาฟ้องใหม่ได้ไม่เป็นฟ้องซ้ำ

ฎีกาที่ 1574/2525 ในกรณีที่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องนั้น ป.วิ. อาญา มาตรา 166 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วว่าให้ศาลยกฟ้องเสีย จึงจะนำบทบัญญัติว่าด้วยการตั้งฟ้องตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 132 มาใช้หาได้ไม่ การที่ศาลชั้นต้นสั่งว่า “โจทก์ไม่มาศาลโดยไม่มีเหตุ ถือว่าโจทก์ตั้งฟ้อง ให้จำหน่ายคดี” จึงไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณา

เนื่องจากมาตรา 181 บัญญัติให้นำมาตรา 166 มาบังคับแก่การพิจารณาในศาลชั้นต้นโดยอนุโลม จึงขอคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่เกี่ยวกับกรณีโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดพิจารณามากล่าวไว้ในที่นี้ด้วย เพราะหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยเป็นนัยเดียวกัน อนึ่งทั้งสองมาตราดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะเร่งรัดการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว และกรณีเป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับศาล มิได้เกี่ยวข้องกับจำเลย ดังนั้น เมื่อโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดโดยไม่ปรากฏเหตุขัดข้องแล้ว ศาลก็ชอบที่จะพิพากษายกฟ้องไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าจำเลยจะมาศาลในวันนั้นด้วยหรือไม่ กล่าวคือ แม้จำเลยจะไม่มาศาลในวันนัด

ด้วย ศาลก็พิพากษายกฟ้องได้ (ฎีกาที่ 3754/2530)

กรณีที่วินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุสมควร

ฎีกาที่ 3207/2524 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ โจทก์และทนายโจทก์เดินทางมาด้วยกันโดยรถยนต์ของโจทก์ แล้วเกิดชนกับรถอื่นที่สี่แยกเชิงสะพานพระปิ่นเกล้าซึ่งอยู่ห่างศาลชั้นต้นเพียงเล็กน้อย โจทก์และทนายโจทก์ไม่มาศาล ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกฟ้อง โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ วินิจฉัยว่า เหตุตามคำร้องของโจทก์ไม่ใช่เหตุสุดวิสัยที่เกิดเหตุรถชนกันอยู่ห่างจากศาลชั้นต้นเพียงเล็กน้อย การที่โจทก์หรือทนายโจทก์ไม่มาศาลให้ทันตามกำหนดนัดทั้งที่มีโอกาสจะมาให้ทันได้ง่าย คดีมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าฝ่ายโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดเพราะมิได้สนใจต่อเวลานัดของศาล มากกว่าจะมาไม่ได้เพราะมีเหตุอันสมควร จึงไม่มีเหตุที่ศาลจะยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่

ฎีกาที่ 452/2530 โจทก์เคยขอเลื่อนคดีหลายครั้ง โดย 3 ครั้งหลังขอเลื่อนคดีติดต่อกัน ครั้งนี้โจทก์ทราบนัดโดยชอบ โจทก์และทนายโจทก์ไม่มาศาล ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างว่าทนายโจทก์ป่วย วินิจฉัยว่า หากทนายโจทก์ป่วย ก็เป็นเรื่องที่โจทก์หรือทนายโจทก์จะต้องแจ้งให้ศาลทราบ ทั้งข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่าตัวโจทก์ไม่สามารถมาศาลได้ด้วย พฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าโจทก์ไม่มาศาลเพราะไม่สนใจต่อเวลานัดของศาล หาใช่เพราะมีเหตุอันสมควรไม่ จึงไม่มีเหตุที่จะยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่

ฎีกาที่ 3754/2530 ข้ออ้างของโจทก์ที่ว่า โจทก์จำเวลานัดของศาลคลาดเคลื่อนไป ยังถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะอนุญาตให้มีการพิจารณาคดีใหม่ (ฎีกาที่ 1726/2534 และฎีกาที่ 456/2535)

ฎีกาที่ 972/2531 ศาลชั้นต้นนัดไต่สวนมูลฟ้องเวลา 9 นาฬิกา ครั้นถึงวันนัดศาลรอจนถึงเวลา 9.30 นาฬิกา โจทก์ก็ยังไม่มา ศาลจึงสั่งยกฟ้อง ในวันเดียวกันนั้นโจทก์ยื่นคำร้องว่า โจทก์มาถึงศาลเมื่อเวลา 9.10 นาฬิกา ลงมือเขียนคำร้องขอเลื่อนคดีที่หน้าศาลเนื่องจากพยานโจทก์ยังไม่พร้อม พอเขียนคำร้องเสร็จก็เข้าห้องพิจารณา ปรากฏว่าศาลสั่งจำหน่ายคดีแล้ว โจทก์มิได้สนใจขาดนัดขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ (คำร้องของโจทก์มีการลงรับเวลา 9.25 นาฬิกา) วินิจฉัยว่า โจทก์มีหน้าที่ต้องมาศาลตามนัด เหตุที่โจทก์อ้างว่าต้องเดินทางมาศาลซึ่งอยู่ไกลจากชุมชน การจราจรติดขัดล้วนเป็นเรื่องปกติธรรมดาซึ่งโจทก์อาจคาดคิดได้ล่วงหน้าอยู่แล้ว และสามารถจะกำหนดระยะเวลาเดินทางเผื่อไว้ให้ทันกำหนดนัดของศาลได้ ทั้งโจทก์

ยังมาเสียเวลาเขียนคำร้องขอเลื่อนคดีที่หน้าศาลอีก แทนที่จะรีบไปแถลงต่อศาล เช่นนี้ย่อมไม่มี เหตุสมควรที่ศาลจะยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่

ฎีกาที่ 4615/2536 โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดเพราะเสมียนทนายโจทก์ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ไปศาลในนัดก่อน จดวันนัดของศาลผิด เป็นเรื่องความบกพร่องหรือประมาท เลินเล่อของเสมียนทนายโจทก์ ทนายโจทก์จะปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ การที่โจทก์ไม่มาศาล ตามกำหนดนัดเพราะเหตุดังกล่าว ไม่ใช่เหตุสมควรที่โจทก์มาศาลไม่ได้อันจะเป็นเหตุให้ ยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่

ฎีกาที่ 5541/2540 ผู้รับมอบอำนาจโจทก์มาศาลและได้กลับไปเพราะตรวจบัญชีนัด ความของศาลในช่วงเช้าแล้วไม่พบรายชื่อคู่ความ โดยไม่ได้ตรวจดูบัญชีนัดความในช่วงบ่าย ซึ่ง คดีของโจทก์ได้นัดไว้ในช่วงบ่ายและมีได้ติดต่อสอบถามจากเจ้าหน้าที่ศาล จึงเป็นความผิดพลาดของผู้รับมอบอำนาจโจทก์ ไม่มีเหตุอันควรที่จะยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่

กรณีที่วินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดโดยมีเหตุอันควร

ฎีกาที่ 1038/2529 ศาลอาญานัดไต่สวนมูลฟ้องเวลา 13.30 น. ทนายโจทก์ซึ่งมี อายุ 73 ปี มาถึงศาลเวลา 13.30 น. แล้วเสียเวลาไปกับการหาห้องพิจารณาซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ประมาณ 30 นาที จึงหาพบ (นัดห้องพิจารณาที่ 47) แต่ศาลมีคำสั่งยกฟ้องไปแล้ว ทนายโจทก์ ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่ในเวลาใกล้เคียงกันกับที่ศาลมีคำสั่ง ดังนี้ ยังไม่อาจถือว่าโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุสมควร ให้ดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง ต่อไป

ฎีกาที่ 367/2530 คำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่อ้างว่าโจทก์มิได้ตั้งใจขาดนัด ในวันนัดสืบพยานโจทก์ โจทก์และทนายมาศาล แต่จำเลยไม่มา คิดว่าศาลคงเลื่อนคดี ทนาย โจทก์จึงไปว่าความอีกศาลหนึ่ง ส่วนโจทก์แยกไปทำธุระ โดยไม่ได้แจ้งเจ้าหน้าที่หรือขออนุญาต ศาล ดังนี้ ศาลชั้นต้นไม่ควรยกคำร้อง ขอบที่จะไต่สวนว่าเป็นความจริงหรือไม่ เพราะหาก เป็นความจริงตามคำร้อง ก็ถือว่ามีเหตุสมควรที่จะยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้

กล่าวโดยสรุป ผลของการที่โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด กรณีจะเป็นไปตามลำดับ ดังนี้

(1) ศาลจะมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 อย่างนี้ คือ ยกฟ้องหรือเลื่อนคดีไป แต่ ศาลจะสั่งเลื่อนคดี ก็ต่อเมื่อเห็นว่าโจทก์มีเหตุสมควรจึงมาศาลไม่ได้ เช่น เจ็บป่วย หรือมีเหตุ

จำเป็นจริง ๆ

(2) แม้ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องไปแล้ว ศาลก็อาจสั่งไต่สวนมูลฟ้องคดีนั้นใหม่ได้อีก เมื่อโจทก์ได้มาร้องขอโดยแสดงเหตุอันสมควรถึงการที่ตนมาศาลตามกำหนดนัดไม่ได้

(3) ถ้าศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง แล้วโจทก์มิได้ร้องขอให้ไต่สวนมูลฟ้องใหม่ หรือร้องขอ แต่ศาลไม่อนุญาต โจทก์จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ตามมาตรา 166 วรรคท้าย มิใช่ต้องห้ามตามมาตรา 39 (4) (ฎีกาที่ 44/2498)

(4) หากคดีที่ศาลยกฟ้องตามมาตรา 166 นี้ เป็นคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ย่อมไม่เป็นการตัดสิทธิของพนักงานอัยการที่จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว

คดีมีมูล และคดีไม่มีมูล

มาตรา 167 บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูลให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป เฉพาะกระบวนที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูลให้พิพากษายกฟ้อง”

เมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ผลย่อมเป็นไปได้ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง คือ คดีมีมูล หรือคดีไม่มีมูล ถ้าโจทก์รวมความผิดหลายกรรมมาในฟ้องเดียวกัน ศาลจะพิจารณามูลฟ้องเป็นรายการไป ซึ่งอาจมีมูลบางกรรมและไม่มีมูลบางกรรม หรืออาจมีมูลทุกกรรม หรือไม่มีมูลทุกกรรมก็ได้ คดีใดหรือความผิดกรรมใดมีมูล ศาลก็จะสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป ถ้าคดีใดหรือความผิดกรรมใดไม่มีมูล ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องคดีนั้นหรือเฉพาะความผิดกรรมนั้น ๆ

การประทับฟ้องเมื่อคดีมีมูล ศาลทำเป็นคำสั่ง ส่วนการยกฟ้องเมื่อคดีไม่มีมูลนั้น อาจมีปัญหาคือควรทำเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง เพราะมาตรา 167 บัญญัติว่า “ให้พิพากษายกฟ้อง” แต่มาตรา 72 (5) บัญญัติว่า “เมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีไม่มีมูลและสั่งให้ยกฟ้อง ฯลฯ” และ มาตรา 170 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ฯลฯ คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้น โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ฯ” เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่า เมื่อคดีไม่มีมูล ศาลจะทำเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งก็ได้

ฎีกาที่ 243/2511 ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าคดีไม่มีมูล ศาลจะทำเป็นรูปคำพิพากษาหรือคำสั่งก็ได้ แต่ต้องมีข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ และเหตุผลในการตัดสิน ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามควรแก่รูปคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

การพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีไม่มีมูลนั้น มิได้หมายความว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจากการไต่สวนมูลฟ้องแต่เพียงอย่างเดียว หากโจทก์ไม่สามารถนำพยานมาให้ศาลไต่สวนเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา ก็ถือได้ว่าคดีโจทก์ไม่มีมูลตามความหมายของ มาตรา 167 เช่นเดียวกัน (ฎีกาที่ 512/2524)

ฎีกาที่ 3062/2532 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่า ความผิดฐานยกยกอกไม่มีมูลนั้น มีผลเป็นการยกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 167 อันเป็นคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดคดีอย่างหนึ่ง การอุทธรณ์คำสั่งจึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 193 ทวิ มาใช้บังคับ

การดำเนินกระบวนการพิจารณาหลังจากที่ศาลประทับฟ้อง

มาตรา 168 บัญญัติว่า “เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไป เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนแล้ว”

มาตรา 169 บัญญัติว่า “เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้นำตัวจำเลยมา ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้วแต่ควรอย่างไรเพื่อพิจารณาต่อไป”

ฎีกาที่ 1121/2521 ศาลชั้นต้นมิได้สั่งประทับฟ้อง แต่ได้อ่านฟ้องให้จำเลยฟังและนัดสืบพยาน ถือได้ว่าประทับฟ้องแล้ว

เมื่อศาลสั่งว่าคดีมีมูลและประทับฟ้องแล้ว ก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 168 และมาตรา 169

มาตรา 168 เป็นเรื่องการส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลย ตามปกติเมื่อมีการไต่สวนมูลฟ้อง ไม่ว่าจะในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ ศาลจะต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยตามมาตรา 165 ฉะนั้นจำเลยมักจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนที่ศาลจะสั่งประทับฟ้อง เมื่อศาลประทับฟ้องแล้วจึงไม่จำเป็นต้องส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยอีก แต่ถ้าเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และศาลมิได้สั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อน ศาลจะสั่งประทับฟ้องในวันที่โจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาล ในกรณีเช่นนี้ศาลจะส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไปในวันนั้น ก่อนที่ศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง

ส่วน**มาตรา 169** เป็นวิธีการที่ได้ตัวจำเลยมาพิจารณาคดีเมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ พนักงานอัยการจะต้องนำตัวจำเลยมาศาลในวันยื่นฟ้องหรือมิฉะนั้นจำเลยจะต้องอยู่ในอำนาจของศาลแล้วในขณะที่พนักงานอัยการยื่นฟ้อง เช่น จำเลยเป็นคนเดียวกับจำเลยในคดีอื่นซึ่งกำลังถูกจำคุกหรือกักขังอยู่ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการที่จะได้ตัวจำเลยมาพิจารณาคดี แต่ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ราษฎรไม่มีอำนาจที่จะนำตัวจำเลย

มาศาล เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว จำเลยย่อมมีฐานะเป็นจำเลยเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมาพิจารณาคดี ศาลจึงชอบที่จะออกหมายเรียกหรือหมายจับตามมาตรา 52 หรือมาตรา 66 (3) แล้วแต่กรณี

หากศาลประทับฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์แล้ว และสั่งออกหมายเรียกจำเลยมา ให้การต่อสู้คดี ในกรณีนี้โจทก์มีหน้าที่นำส่งหมายเรียกให้จำเลย

ฎีกาที่ 1262/2526 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้อง แล้วมีคำสั่งว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้อง โจทก์ไว้พิจารณา หมายเรียกจำเลยมาให้การ และให้โจทก์นำส่งหมายภายใน 7 วัน วินิจฉัยว่า การที่ศาลสั่งให้ออกหมายเรียกเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 169 และเป็นการปฏิบัติตาม คำขอท้ายฟ้องของโจทก์ ทั้งเป็นการสั่งตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 70 วรรคท้าย เมื่อโจทก์ ทราบคำสั่งแล้วไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลา ต้องถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 174 (2) ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์เสียจากสารบบความได้ตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 132 (1) ประกอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 15

ฎีกาที่ 6440/2534 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งให้ประทับฟ้อง นัดสืบ พยานโจทก์ ให้โจทก์นำส่งหมายภายใน 7 วัน หากไม่นำส่งให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง โจทก์ทราบ คำสั่งแล้วและได้วางเงินค่านำส่งหมายเรียกให้เจ้าพนักงานศาล แต่มิได้นำส่ง วินิจฉัยว่า เป็นการทิ้งฟ้องตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 174 (2) ประกอบกับ ป.วิ. อาญา มาตรา 15 ชอบที่ ศาลชั้นต้นจะสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์เสียจากสารบบความตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 132 (1) ประกอบกับ ป.วิ. อาญา มาตรา 15

ผลของคำสั่งว่าคดีมีมูล หรือคดีไม่มีมูล

มาตรา 170 บัญญัติว่า “คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่า คดีไม่มีมูลนั้น โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา

ถ้าโจทก์ร้องขอ ศาลจะชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้”

กรณีคดีมีมูล เมื่อศาลสั่งว่าคดีของโจทก์มีมูล ให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา คำสั่ง ดังกล่าวของศาลย่อมเด็ดขาด ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะเป็นคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ คำสั่ง ของศาลอุทธรณ์จะมีขึ้นได้ในกรณีที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง โจทก์ อุทธรณ์ แล้วศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น เป็นว่าคดีมีมูล

ข้อที่ว่า คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาดนั้น จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้าน คำสั่งดังกล่าวของศาลต่อไปไม่ได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นปัญหาข้อกฎหมายก็ตาม

ฎีกาที่ 549/2503 คำสั่งของศาลแขวงที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาด แม้จำเลยจะอุทธรณ์
ในข้อกฎหมาย ก็อุทธรณ์ไม่ได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 170

ฎีกาที่ 3347/2534 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าคดีโจทก์มีมูลเฉพาะจำเลยที่ 2 และที่ 5
ให้ประทับฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 2 และที่ 5 ยกฟ้องจำเลยที่ 1 ที่ 3 และที่ 4 โจทก์
อุทธรณ์ขอให้ประทับฟ้องจำเลยที่ 1 ที่ 3 และที่ 4 ด้วย ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า
คดีโจทก์มีมูลเฉพาะจำเลยที่ 2 และที่ 3 ให้ประทับฟ้องจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไว้พิจารณา
ให้ยกฟ้องจำเลยที่ 5 ด้วย นอกจากนี้ก็แก้ให้คงเป็นไปตามคำสั่งศาลชั้นต้น โจทก์ฎีกา ศาลฎีกา
วินิจฉัยว่า เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าคดีโจทก์มีมูลเฉพาะจำเลยที่ 2 และที่ 5 แล้ว คำสั่งของศาล
ที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาดตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 170 ฉะนั้น การที่ศาลอุทธรณ์กลับพิพากษา
ให้ยกฟ้องจำเลยที่ 5 ด้วย จึงมิชอบ แม้โจทก์จะมีได้ยกปัญหาข้อนี้ขึ้นฎีกา ศาลฎีกาก็ยกขึ้น
วินิจฉัยได้เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย พินิจพิเคราะห์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 5 คงประทับฟ้องจำเลยที่ 5 ไว้ด้วย ตามคำสั่งศาลชั้นต้น

กรณีคดีไม่มีมูล หากศาลสั่งว่าคดีไม่มีมูล โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตาม
บทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์และฎีกา ตั้งแต่มาตรา 193 ถึงมาตรา 202 และตั้งแต่มาตรา
216 ถึงมาตรา 224 แต่ถ้ามีกฎหมายใดห้ามอุทธรณ์ โจทก์ก็อุทธรณ์ไม่ได้

ฎีกาที่ 337/2503 ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลแขวง ขอให้ลงโทษตาม
ป. อาญา มาตรา 362 ศาลแขวงไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษาว่าคดีโจทก์ไม่มีมูล ให้ยกฟ้อง
โจทก์อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง วินิจฉัยว่า ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงฯ พ.ศ. 2499
มาตรา 22 ห้ามอุทธรณ์คำพิพากษาศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น คดี
ของโจทก์ไม่เข้าอยู่ในข้อยกเว้น โจทก์จึงอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ ที่โจทก์ฎีกาว่าต้อง
บังคับตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 170 นั้น กฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติถึงการไต่สวนมูลฟ้อง
ซึ่งมิใช่เป็นคดีที่ต้องบังคับตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงฯ ฯลฯ ดังกล่าวข้างต้น โจทก์จึงอุทธรณ์
ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้

ฎีกาที่ 989/2514 มาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงฯ ฯลฯ ซึ่งห้ามอุทธรณ์
คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริงนั้น แม้จะเป็นคำพิพากษายกฟ้องในชั้นไต่สวน
มูลฟ้องก็ต้องห้ามอุทธรณ์ด้วย

ฎีกาที่ 1152/2522 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงซึ่งมีอัตรา
โทษอย่างสูงจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลชั้นต้น

ไต่สวนมูลฟ้องแล้ววินิจฉัยว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง โจทก์ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 193 ทวิ

ฎีกาที่ 3558/2527 ในการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 รู้เห็นหรือมีส่วนร่วมกับจำเลยที่ 1 ให้ยกฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 2 โจทก์อุทธรณ์ว่าพยานหลักฐานโจทก์ฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 มีส่วนรู้เห็นกับจำเลยที่ 1 วินิจฉัยว่า เป็นการอุทธรณ์ได้เถียงในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 193 ทวิ เพราะคดีมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับการฎีกา ก็ทำนองเดียวกันกับการอุทธรณ์ การที่โจทก์จะฎีกาได้หรือไม่ย่อมต้องพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะฎีกา เช่น ในคดีที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นที่สั่งว่าคดีไม่มีมูล โจทก์ย่อมต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 220

ฎีกาที่ 1050/2514 คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้

นอกจากข้อห้ามในการอุทธรณ์ฎีกาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับในเรื่องอื่น ๆ เช่น กำหนดเวลาในการยื่นอุทธรณ์ฎีกา การระบุนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์และฎีกา

ความในวรรคสองของมาตรา 170 ที่ว่า “ถ้าโจทก์ร้องขอ ศาลจะขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้” นั้น หมายถึงเฉพาะคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพราะคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากศาลสั่งว่าคดีไม่มีมูล จำเลยย่อมไม่อยู่ในฐานะจำเลย จึงจะขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

การนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณามาใช้บังคับ

มาตรา 171 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาเว้นแต่มาตรา 175 มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม”

การไต่สวนมูลฟ้องมีวิธีดำเนินการทำนองเดียวกับการพิจารณา กล่าวคือ เป็นการดำเนินการโดยศาล มีการสืบพยานโจทก์ แล้วมีคำสั่งหรือคำพิพากษา คงผิดกันแต่เพียงความ

มุ่งหมาย โดยการไต่สวนมูลฟ้องมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะพิจารณาว่าคดีมีมูลเพียงพอที่ศาลควรจะรับไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ส่วนการพิจารณานั้นมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ดังนั้น กฎหมายจึงอนุโลมให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณามาใช้บังคับในการไต่สวนมูลฟ้อง

อนึ่ง การไต่สวนมูลฟ้องก็มีวัตถุประสงค์ทำนองเดียวกับการสอบสวน กล่าวคือ คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ต้องมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนตามมาตรา 120 ประกอบกับมาตรา 162 (2) ให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะสั่งไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ แสดงว่าคดีที่ได้มีการสอบสวนมาแล้ว พอถือได้ว่าคดีมีมูล ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องก่อน ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล จึงให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา ดังนั้นจึงให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้บังคับในการไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลมด้วยเช่นกัน

ข้อที่ว่า ให้นำมาบังคับโดยอนุโลม หมายถึงการนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณามาใช้ได้ เท่าที่ไม่ขัดกับข้อที่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในเรื่องการไต่สวนมูลฟ้อง เช่น บทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ระบุว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย แต่บทบัญญัติในเรื่องการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 165 วรรคสาม ระบุว่า ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ดังนั้นศาลจึงมีอำนาจที่จะทำการพิจารณาสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ หรือในการพิจารณาตามมาตรา 174 วรรคสอง ระบุว่า เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดี เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ แต่ในการไต่สวนมูลฟ้องย่อมจะนำมาตรา 174 วรรคสอง มาใช้บังคับไม่ได้ เพราะจำเลยยังไม่อยู่ในฐานะจำเลย

สำหรับข้อที่ว่า ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลมนั้นคงมีอยู่น้อยกรณี เพราะบทบัญญัติว่าด้วยการไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาก็เพียงพอให้ศาลดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องไปได้โดยชอบแล้ว

ส่วนข้อที่ว่า มิให้นำมาตรา 175 มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องนั้น นำพิจารณาว่าข้อยกเว้นดังกล่าวมีความหมายอย่างไร

มาตรา 175 บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้”

ฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาลไม่มีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวน

จากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยคดี เพราะโจทก์ยังสืบพยานไม่เสร็จ แต่อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า มาตรา 175 จำกัดอำนาจศาลเฉพาะในชั้นพิจารณา ถ้าโจทก์ยังสืบพยานไม่เสร็จ ศาลจะใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมตามมาตรา 228 โดยเรียกสำนวนการสอบสวนมาประกอบการวินิจฉัยคดีไม่ได้ เมื่อมาตรา 171 มิให้นำมาตรา 175 มาใช้บังคับในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจึงมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้

ต่อมามีคำพิพากษาฎีกาที่ 128/ 2487 วินิจฉัยตามความเห็นของฝ่ายหลัง จึงถือเป็นบรรทัดฐานตามนั้น